INTERNATIONAAL ANTIMILITARISTISCH JAARBOEK 1924

UITGAVE I.A.M.V.
SECTIE HOLLAND

Internationaal Anti-Militaristisch Jaarboek

1924

Uitgave v.d. I.A.M.V. Sectie Holland. V. Oosten
Wingerdweg 99I, Amsterdam. Postrek. 77320

De goede ontvangst door de revolutionnaire arbeiders van het Jaarboek 1923, deed het Landelijk Comité der I.A.M.V. besluiten op den ingeslagen weg voort te gaan, en voor 1924 een dergelijk belangrijk boek uit te geven.

Wij hopen dat ook dit boek weder zijn weg onder de hollandsche arbeiders zal vinden, en dat de inhoud, die waarlijk internationaal mag heeten, er toe zal bijdragen den anti-militaristischen geest te versterken. Zoo er iets is, waaraan wij behoefte hebben in deze sombere tijden, waarin oude tradities, oude vormen en gedachten nog oppermachtig heerschen, oude strijdmiddelen worden aangewend, zoodat het soms lijkt, of ook revolutionnairen niet ànders weten te doen dan het plaatsen van geweld tegen geweld, bruutheid tegen bruutheid, dan is het wel de zedelijke vernieuwing van den mensch, de openbaring van nieuwe innerlijke waarden. Daaraan dan willen wij ontleenen ònze strijdmiddelen, die van een hooger gehalte moeten zijn, dan de tot nu toe gehuldigde. — Moge dit boek in deze richting werken.

Ten slotte: onzen hartelijken dank aan allen, binnen- en buitenlandsche kameraden, die ons door hun belangloozen arbeid in staat stelden, dit boek uit te geven.

Nous remercions aussi cordialement tous les camarades qui par leur travail solidaire ont rendu possible la parution de l'annuaire.

Wir danken auch herzlichst alle Kameraden die durch solidarische Beiträge dieses Werk ermöglicht haben.

Finally: in the name of revolutionary antimiltarism our cordial thanks to all comrades who by their much valued work made it possible to have this yaerbook edited.

Voor het Land. Com. der I.A.M.V.,

de Samensteller,

L. J. BOT Jr.

LINOLEUM J. JANSMA

HET DAGHET

Het militarisme als een toestand van den geest

Een der belangrijkste vraagstukken der sociologie (maatschappijleer), is zonder twijfel dat omtrent het verband waarin het menschelijk bewustzijn, d.w.z. het denken, voelen en willen der menschen, staat tot de maatschappelijke instellingen, temidden waarvan zij leven. Dit vraagstuk is niet abstrakt wijsgeerig, noch louter akademisch, maar het omvat de volle werkelijkheid van ons sociale leven en zonder een zoo bevredigend mogelijke beantwoording ervan, vermogen wij niet in het wezen der sociale instellingen door te dringen.

En dit is een eerste vereischte, als wij als revolutionnairen de maatschappij door onze gedachte en daad werkelijk willen revolutionneeren. Wij moeten dan de maatschappelijke instellingen, die ons onderdrukken en die onze vrijheid en welvaart in den weg staan, niet alleen in hun historische wording en aktueele werking, maar vooral ook in hun karakter van organisaties van geestelijke en redelijke betrekkingen onder de menschen en als belichamingen van menschelijke bewustzijnstoestanden trachten te doorgronden. Ja, het lagere, het ontaarde, het ondergaande, dat ons leven als denkers en arbeiders verstikt en dat wij als de revolutionnaire dragers van de idealen der nieuwe en vrije menschheid die komen gaat willen vernietigen, moeten wij in zijn aard en wezen kennen, evenals het herborene, het vernieuwde dat wij in de gemeenschap willen opbouwen, reeds nu in onzen geest klaar en bewust moet leven.

Want de vrije kommunistische gemeenschap, die wij na de vernietiging van het kapitalisme en den staat willen opbouwen, is als een kunstwerk, waarvan wij het omlijnde beeld, het op vrijwillige groepeering en samenwerking gebaseerde plan, vooraf in onzen geest moeten hebben ontworpen. Wij moeten daarom dit sociale kunstwerk, waarvoor de geestelijke en sociale revolutie den grond zal effenen, niet slechts beschouwen als een haast automatisch resultaat der historische ontwikkeling en van de noodzakelijkheid. Neen, wij moeten het veeleer beschouwen als de verwezenlijking en uitbeelding van onze beginselen van vrijheid en gerechtigheid in de menschelijke samenleving.

Het spreekt dan ook vanzelf, dat de vraag in welke verhouding het menschelijke bewustzijn tot de sociale instellingen staat, steeds door de revolutionnairen van verschillende richting als bij intuïtie, als hoogst belangrijk, ja beslissend werd beschouwd. Doch het juiste inzicht werd belemmerd, doordat de meeste revolutionnairen,

ook de meerderheid der anarchisten en anti-militaristen, tot dusver gevangen waren in de dwalingen van het mijns inziens met het anarchisme volstrekt onvereenigbare mechanische materialisme, waarvan het Marxisme de hoogste sociologische uiting is.

Ofschoon b.v. de anarchisten er bij hun socialistische kritiek steeds den nadruk op legden, dat de menschen in de kapitalistische eigendoms- en gezagsmaatschappij geen waar geluk kennen, dat zij zich steeds, of als gedweeë slaven, of als brutale heerschers voelen, dat hun karakter door de lage praktijken in den strijd om het bestaan en door de voortdurende aanpassing aan onmenschelijke instellingen wordt besmeurd en bedorven, zagen toch ook de meesten hunner in dit alles slechts een gevolg van uitwendige omstandigheden. Ook zij zagen niet voldoende in, dat het denken, willen en handelen der menschen niet alleen bepaald worden door de uitwendige omstandigheden, door het natuurlijke en sociale milieu waarin zij leven, maar dat ook dit milieu, doordat zij de indrukken die zij ervan verkrijgen, weer in daden omzetten, op zijn beurt weer een belichaming of uitbeelding van hun bewustzijnstoestand wordt.

Ja, inderdaad! De maatschappelijke instellingen zijn als 't ware de uitbeelding, de belichaming van het denken, voelen en willen van het levende en der vroegere geslachten. In elken maatschappijvorm, dus ook in den tegenwoordigen kapitalistischen, bestaan naast de nieuwe uit het heerschend stelsel voortgekomene, ook tal van uit vroegere historische perioden overgebleven instellingen. En eveneens bestaan er naast de pas ontstane, ook tal van uit vroegere geslachten overgeërfde bewustzijnstoestanden, die met de uit het verleden overgebleven instellingen in meerdere of mindere mate samenhangen.

Zoo komt het, dat er zooveel menschen om ons henen leven, die in hun bewustzijn volkomen vreemd staan tegenover het innerlijke wezen der huidige beschaving. Deze menschen zijn geestelijk de vertegenwoordigers van lagere beschavingsperioden, zij zijn b.v. in hun geest òf barbaren, òf echte middeneeuwers; maar steeds zijn zij de dragers van een lageren bewustzijnstoestand. Als zij door hooge posten en waardigheden „invloedrijk" zijn, wat maar al te vaak het geval is, dan zijn zij de aanvoerders en de steunpilaren van iedere reaktie, ieder barbarisme, ieder bijgeloof. Van hen als de reaktionnaire macht uit principe, als de moordenaars, vervolgers en broodroovers uit beginsel van vrijer denkenden en beter willenden, bedienen zich de meer verlichte machthebbers en heerschers, uit vrees voor de konsekwenties der beschaving, die heenwijzen in de richting van de vrijheid en het socialisme!

Ja, deze geestelijke barbaren en deze geestelijke middeneeuwers zijn in hoofdzaak de aanvoerders van het militarisme en klerikalisme, die immers innerlijk zóóveel overeenkomst hebben, dat men niet ten onrechte meent, dat de hiërarchie der katholieke kerk het oorspronkelijke en voornaamste voorbeeld voor het moderne militarisme is geweest. In beide gezagsinstituten treedt toch het-

zelfde grondbeginsel naar voren: de uitschakeling der menschelijke rede door het verbod van zelfdenken, en de blinde- of cadavergehoorzaamheid, bij het eene tegenover de priesters, bij het andere tegenover de bevelvoerders.

Zoodoende vertoont de maatschappij ons het min of meer chaotische beeld van een opeenhooping van oude en afgeleefde en van nieuwe instellingen, en tevens ook van een veelheid van oude en beschimmelde, maar toch taai voortwoekerende, en jonge, frissche bewustzijnstoestanden, wier vertegenwoordigers en dragers met elkaar in allerlei betrekkingen staan of wederkeerig om den voorrang strijden. Ook de helaas gestorven Duitsche socioloog Müller-Leyer wijst er in zijn „Sinn des Lebens" op, hoe temidden van onze wetenschappelijk en technisch hoogontwikkelde maatschappij op vele plaatsen van het platteland nog menschen leven, die in hun bewustzijn niet boven het geestespeil der barbaren, toen deze tot den akkerbouw waren overgegaan, zijn uitgekomen. En ik meen hier te mogen bijvoegen, dat wij dergelijke barbarengeesten ook nog wel in onze groote steden vinden, en onvervalschte middeneeuwers vinden wij juist onder de grootsteedsche kleinburgerij en helaas ook onder het proletariaat nog legio.

Zoo heeft dus elke maatschappelijke instelling ook in engeren zin als 't ware haar eigen bewustzijnstoestand, d.w.z. opvattingen, voorstellingen, wils- en gevoelsrichtingen die haar vertegenwoordigers eigen moeten zijn en die zij, hen dwingend tot aanpassing, voortdurend bij hen aankweekt. Ik wil hier slechts een paar voorbeelden noemen. Het kapitalisme heeft de „ekonomische mensch" voortgebracht, wiens psyche ons door den Duitschen socioloog Werner Sombart, vooral in zijn boeken: „Der Bourgeois" en „Der moderne Kapitalismus" met zoo levendige en realistische kleuren werd geschetst. Het geheele bewustzijn van den „ekonomischen mensch" is vervuld van het streven voor zichzelf zooveel mogelijk rijkdom te veroveren, de arbeiders zoo doelmatig mogelijk voor hun uitbuiting te organiseeren en te disciplineeren en zoo juist mogelijk de kans te berekenen om de grootste winst in den konkurrentiestrijd te behalen.

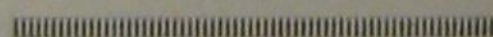
Mijn tweede voorbeeld is de staatsmensch, die met zijn overwegend gezagsbewustzijn door den staat werd voortgebracht. Hij vertoont zich voornamelijk aan ons in twee hoofdtypen: de bureaukraat en de militair. Bij den bureaukraat bewegen zich de gedachte, het gevoel en den wil steeds binnen de enge banen van het wettelijk formalisme en van de hiërarchie. Voor hem is in de praktijk beginsel- en karakterloosheid eigenlijk een beroepsdeugd want hij moet zijn superieuren eeren en zijn ondergeschikten minachten, ofwel naar boven lekken en naar onder trappen; en als het er op aankomt, moet hij elk onrecht als recht en elke misdaad als plicht handhaven en verdedigen, als zij slechts het karakter van wettelijkheid of van staatsbevel dragen.

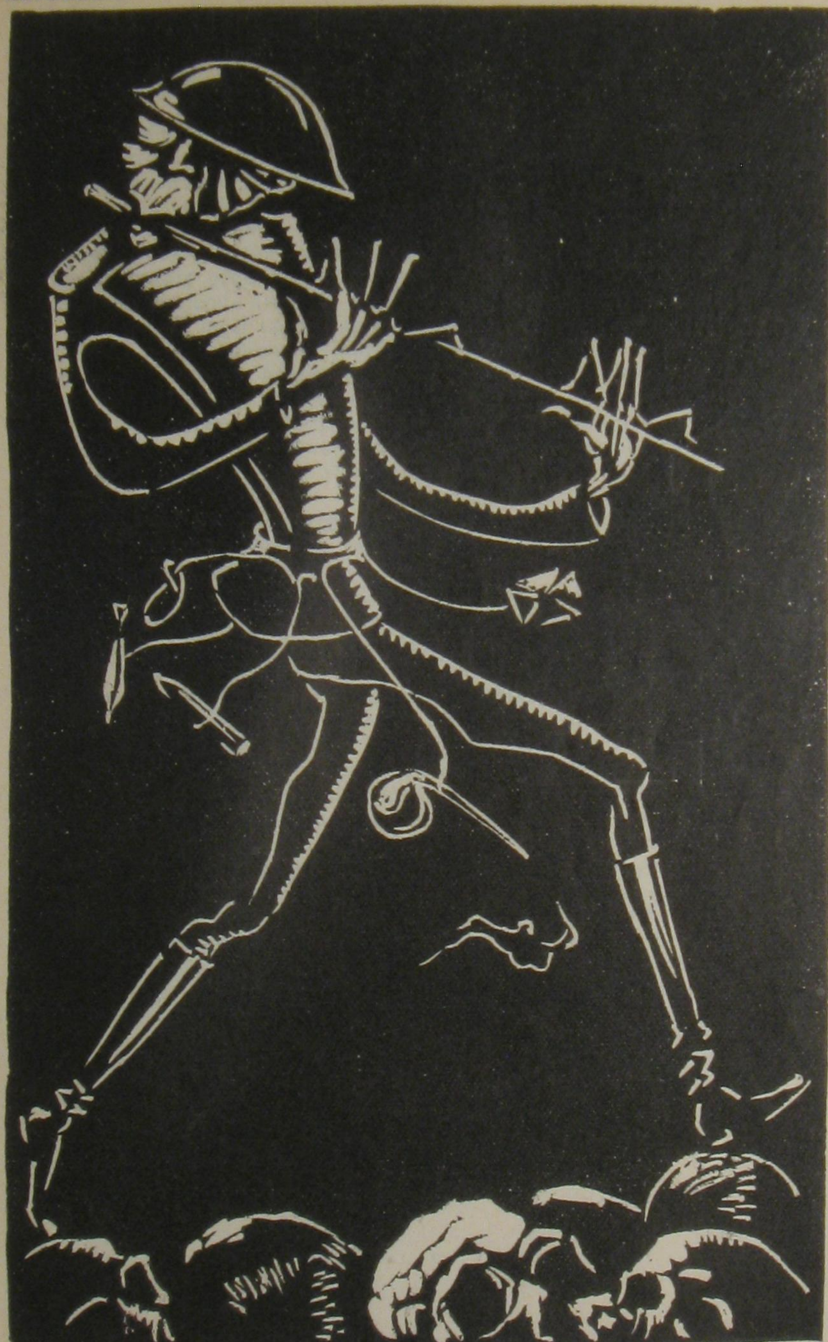
De militair heeft met den bureaukraat veel punten van overeenkomst. Ook de militair hangt aan de hiërarchie, aan de rangopvolging; in zijn bewustzijn bestaat als 't ware de geheele wereld

slechts uit hoogere en lagere rangen, waarin de hoogere, zooals hij waant met recht, steeds den voet zet op den nek van den lagere. Een blinde gehoorzaamheid tegenover zijn superieuren kenmerkt den militair zelfs nog meer dan den bureaukraat, omdat deze laatste niet zooals hij, althans niet direkt, voor massamoord wordt afgericht. Zelfdenken, eigen inzicht en oordeel, redelijkheid en menschelijkheid, kortom individualiteit, mag de militair niet bezitten, want dit zou hem ongeschikt maken om als willoos automaat, als moordmachine te dienen. Zijn hersenen zijn opgevuld met allerlei fikties en algemeenheden, zooals: *onze* natie, *ons* dierbaar vaderland, *onze* god, *ons* huis en *onze* haard, *ons* recht, *onze* beschaving, enz., voor welke spookbeelden die voor elke zuivere ervaring en iedere kritiek der werkelijkheid als sneeuw voor de zon verdwijnen, hij op bevel van zijn aanvoerders in blinde suggestie er op uittrekt, om hekatomben van menschenlevens te vernietigen, en andere volken van hun vrijheid en onafhankelijkheid te berooven. En waarvoor geschiedt dit in werkelijkheid? Slechts voor de uitbreiding van het privaat-eigendom en de versterking der klasseheerschappij van de imperialistische bourgeoisie!

Temidden van de moderne maatschappij met haar hoogst gekompliceerd bedrijfs- en verkeersleven, haar wetenschap, kunst en techniek, die bij redelijke en vrije organisatie ieder oorlogsgeweld vanzelf zouden buitensluiten, woederen het militarisme en zijn geestestoestand voort als een anachronisme (achterlijkheid) en als een taai overblijfsel van het zuiverst barbarisme. Dit barbarisme, dat zich steeds heeft aangepast en ook nu gebruik maakt van de geestelijke en sociale middelen der hedendaagsche maatschappij, vergiftigt den geest en het leven van geheele volken, die gewapend tegenover elkander staan. En het dringt zelfs door in de rijen der gezagssocialisten, der sociaal-demokraten en autoritaire kommunisten, die door hun innige aanraking met den staat er door worden geïnfekteerd. Als anti-militaristen moeten wij dan ook het militarisme bestrijden, niet alleen als organisatie van het wapengeweld en van den massamoord, maar ook als een barbaarschen toestand van den menschelijken geest.

Den Haag, Oct. '23. B. REIJNDORP.

HET MILITARISME DAT EUROPA TEN VERDERVE LOKT

Het militarisme en het sexueele vraagstuk.

Het tegenwoordig militarisme is niet alleen bezig de menschheid afzonderlijk en gezamenlijk, lichamelijk en zedelijk te dooden door de nieuwe verfijningen van zijn vernietigingstuig, maar is bovendien nog bezig stelselmatig onze kiemen te verderven (blastophterie) door een uitgebreid toekomstig cocogemisme (slecht-doen-geboren-worden). En dank zij de drukkunst, gaat tegenwoordig geen enkele technische ontdekking meer verloren, de onheilzaaiende evenmin als de nuttige en goede. Bewijzen zijn:

1e. Om het leger te vormen kiest men de beste, de gezondste van lichaam en geest, om er kanonnenvleesch van te maken, terwijl men de zieken, de krankzinnigen, de abnormalen en de zwakken laat leven en zich voortplanten.

2e. Men verschaft den soldaten, in de garnizoenen en in de mobilisatie, prostituées van het laagste allooi, waarmee zij allerlei soort van besmettelijke ziekten opdoen en later bij ontslag hun vrouwen besmetten.

3e. Men laat hen alcoholische dranken drinken, waarmee zij eveneens de toekomstige verslechtering der kiemen van hun kroost voorbereiden.

4e. De overblijvenden uit de oorlogen zijn dikwijls verminkt, gebrekkig, en zelfs min of meer zenuwlijders geworden.

In tegenstelling tot het eugenisme (goed-doen-geboren-worden) of de uitverkiezing der besten van Francis Galton, heb ik corcogenisme genoemd de uitverkiezing der slechtsten of de averechtsche uitverkiezing. Doet het moderne militarisme dit niet juist: het organiseert met overleg het corcogensme ten voordeele van O.W.'ers, diplomaten, wapenfabrikanten en van de groote internationale trusts, die de inkomsten leveren aan de milliardairs, en het doet dit hoonlachend tegen de aldus bedrogen volkeren.

In het sexueele leven ligt in latente (verborgen) macht de heele menschheid der toekomst, zooals dit met ons zelf het geval was in de vorige eeuwen. Dus van het sexueele leven hangt door de kiemen het lot en de vooruitgang af van onze nakomelingen. Laten wij dus de vooruitgang der wetenschap toepassen op het herstel van ons menschelijk ras inplaats van het te verwoesten door militarisme, alcoholisme en andere dwaasheden, die sinds lang tot het verleden moesten behooren.

Yvorne, Zwitserland. Dr. A. FOREL.

De vrouwen tegenover den oorlog.

De vrouw wordt door den oorlog op menigvuldige wijze geslagen: in haar persoonlijk geluk, in haar bestaanszekerheid, in haar liefde. De oorlog ontneemt haar haar zonen, haar levensgezel en verwoest haar huis. Het is dus niet moeilijk de vrouwen de verwoestingen van den oorlog, het kwaad dat hij berokkent, aan te toonen. Indien de mannen zich soms nog blind kunnen staren op de voorgewende voordeelen van den oorlog, de vrouwen — en die van het volk vooral — weten wel dat zij door een oorlog alles te verliezen hebben.

Het is dus niet dit aan te toonen wat moeilijk te doen is. Wat men de vrouwen moet laten hooren, is dat zij zich kunnen verzetten tegen den oorlog. Dit is het punt waar het op aan komt en de heele anti-militaristische opvoeding der vrouwen die noodig is.

Ik spreek vandaag niet over hun opvoedende werkzaamheid in het gezin. In deze publicatie heb ik er het vorig jaar over gesproken. Het is zoo, dat in het gezin de vrouw al te dikwijls een zedelijke kracht is die niet wordt te werk gesteld. Het is zoo, dat zij door de opvoeding die zij geeft aan haar kinderen, er aan mee doet om hen goed, onverschillig of slecht te maken. Het is zoo, dat de vrouw in haar gezin, een propagandiste voor den vrede kan zijn.

Waar dit zoo is, wil ik heden spreken over de houding der vrouwen tegenover oorlog.

Dikwijls hoort men zeggen: „wat kunnen wij, wij vrouwen, tegen oorlog? Wij zijn nòch militairen, nòch regeeringsleden? Wij hebben slechts te berusten, te zwijgen en te lijden!"

Groote dwaling. Tegen den oorlog hebben de vrouwen een zeer duidelijke stelling in te nemen: die van alle medewerking aan oorlog te weigeren.

Wij kunnen niet ontkennen te weten, dat zonder de hulp der vrouw in den laatsten oorlog, de mannen hem niet lang zouden hebben volgehouden. De vrouwen hebben den oorlog gevoerd misschien even zoo zeer als de mannen, door de inborst van den man te schragen en door hem te vervangen in het familie- en gemeenschapsleven. Men spreekt altijd van de vrouwen die de munitie maakten. Maar daar zijn ook zij die den grond bebouwd en bezaaid hebben, die de oogst en de levensmiddelen hebben verzekerd; zij die de plaats van den echtgenoot hebben ingenomen in handel en industrie; zij die werkten in het transport, de publieke diensten, die ondernemingen bestuurden en aan het militaire handwerk zelf hebben meegedaan. Al die vrouwen hebben den oorlog bevorderd door te maken, dat het materieele en economische leven, in het binnenland bijna zijn normalen loop behield. Zij hebben de aanvullingsdienst, de toevoerdienst tot het front verzekerd; gemaakt, dat de strijdenden het uit konden houden en den oorlog volhielden.

Indien morgen de waanzin der grooten een nieuwen oorlog deed losbranden, zou de groote plicht der vrouwen zijn, de armen te

kruisen. Geen arbeid, die direct of indirect den oorlog zou kunnen steunen.

Men verzekert ons, dat een volgende oorlog vreeselijk en meedoogenloos zal zijn. Welnu, wij moeten degenen die besloten zijn nergens voor terug te deinzen, verzekeren, dat wij besloten zijn, van onzen kant heel onzen wil te gebruiken om hen te beletten de misdaad uit te voeren. Het lijdelijk verzet is in zekere omstandigheden een zeer machtige kracht, laten we 't niet vergeten.

Het lijdelijk verzet is sterker dan het geweld. In het geweld put de wil zich uit; in het lijdelijk verzet concentreert hij zich.

Maar het lijdelijk verzet vraagt wilskracht, standvastigheid, volharding. Zijn de vrouwen bestand tegen een lange wederstand? Dit is de heele vraag.

Zij die hun soms ongehoord uithoudingsvermogen in zekere gevallen hebben gezien, zullen de mogelijkheid van hun wederstand tegen oorlog niet in twijfel trekken.

Een vrouw vindt de kracht en het noodige uithoudingsvermogen telkens wanneer het hart en gevoel haar daden richt. Of het gaat om het verzorgen van een zieke, om het toewijden aan een zwakke, om het zich geven op de een of de andere wijze, de vrouw vindt in zich zelf alle energie die zij noodig heeft.

Zij moet zich dus wèl bewust zijn, dat haar niet-deelneming aan oorlog, haar standvastige wil om er op geen enkele wijze toe bij te dragen, mede zal werken om degenen die zij liefheeft, te redden door de uitwerking van noodlottige krachten lam te leggen.

Als de vrouw begrijpt, dat dit is het veilig stellen van haar liefde, dan ben ik verzekerd dat zij in zich zelf alle kracht zal vinden die noodig is om het lijdelijk verzet tegenover te stellen aan misdadig drijven.

Levallois-Perret (Seine). MADELEINE VERNET.
13 October 1923.

Nota. Dit is de stelling, die ik uiteengezet heb op de internationale conferentie van vrouwen, te Den Haag, in Dec. 1922.

De koloniale oorlog.

Een colonne op marsch.

Ziehier een colonne op marsch midden door een koloniaal land, dat veroverd moet worden. De spahi's gaan voorop met wijduitwaaiende burnous en de karabijn schuin over den rug. De negertirailleurs volgen, met naast hen hun mannelijke en vrouwelijke gevangenen, op wie dikwijls nog den last wordt gelegd hun wapenen te dragen.

Zij zijn trotsch, die tirailleurs, en gelukkig, in de gedachte, dat zij binnen enkele dagen of binnen enkele uren, het getal dier lastdieren gaan vermeerderen.

Afgestompt door den alcohol en het garnizoensleven, terwijl zij de dosis gevoel voor moraliteit verloren hebben die hun ras is toebedeeld, gaan ze lustig voorwaarts, en hun neusgaten zetten zich uit, alsof zij reeds de goede lucht opsnoven van het roode bloed dat spuit uit de aderen, het bloed der vrouwen en kinderen van hun ras.

Zij lachen met den luidruchtigen lach van wilden, losgelaten voor een werk van moord en verwoesting; de lastdragende slaven die achterblijven, trappen zij in de zijden; zij brutaliseeren de vrouwelijke gevangenen, die doorgezakt zijn onder den last van het aanhoudend dragen van hun kind.

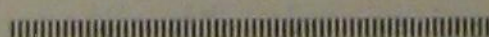
Achteraan komen de mariniers; hun borst is uitgemergeld onder de te wijde kiel, hun wangen zijn bleek en het wit van hun oogen geel door de galkoorts. Heel wat minder vurig dan hun inboorling-kameraden, waarop noch de koorts noch het heimwee vat hebben, zijn zij niettemin toch blij, omdat ze eindelijk de wanhopige eentonigheid van hun bestaan kunnen verbreken. Hoewel zedelijk even diep neergedrukt als lichamelijk, kleurt toch een weinig blijdschap hun magere koonen, een glimlach siddert op hun bloedelooze lippen bij de gedachte dat zij dat afschuwelijk negerbroed gaan neermaaien, dat zij, in hun simpelheid, verantwoordelijk stellen voor al hun ellende en hun ballingschap. — Ja waarlijk, die jongens, zachter dan de schapen die zij indertijd bewaakten in het bretonsche heideveld of in de cevennen, die nooit hun hond noch hun koe mishandelden, zij gaan, binnen enkele uren, zoodra de trompet zal klinken, zich veranderen in verscheurende wezens, die blindelings zullen dooden en slachten en met evenveel vuur menschenlevens rondom hen zullen neermaaien als zij het eertijds halmen deden van hun oogst.

Achter deze nog weer, hier en daar verspreid, in een wanorde die niets militairs heeft, komen de afzichtelijke hulptroepen, die geleverd en bewapend zijn door de hoofden der naburige dorpen. Naakt of ternauwernood bedekt met eenige lompen, huilen zij van blijdschap en bereiden zij zich voor op hun ijzingwekkende taak van raven en lijkenschenners.

Als de slag (??) zal afgeloopen zijn, zullen zij vrouwen verkrachten, mannen ontmannen, kinderen openscheuren, en in de ruïnen van het door hen in brand gestoken dorp de oude kookketels weggrissen, de vijzels en de stampers voor cous cous, oude kisten en lappen, al de treurige rijkdommen, die de vlam zal hebben gespaard........

Arme, arme menschheid!

Parijs. P. Vigné d'Octon.

De strijd om de petroleum.

„Inderdaad, de Koningen van de aardolie, de Keizers van de benzine, die drie of vier maal per jaar te zamen komen, hebben de touwtjes in handen. . . . .

Bij al de conferenties van den laatsten tijd is het oogenblik gekomen, dat de petroleum het werkelijke hoofdpunt der beraadslagingen werd."

(N.R.Ct. 21 Dec. '22.)

Na al wat reeds inzake de olie-conflicten is gepubliceerd geworden, is het geen gemakkelijke taak, binnen de grenzen van dit artikel opnieuw dit onderwerp te belichten. [1]) Uit den aard der zaak zullen we ons hier geenerlei uitweiding of verwijzing naar dagbladberichten kunnen veroorloven, hoewel dit elders [2]) reeds geschied is.

Het groote en alles beheerschende konflict, dat tusschen de Standard-Oil, de Amerikaansche, en de Koninklijke-Shell, de Hollandsch-Engelsche maatschappij, is door en na den oorlog in een nieuw stadium gekomen. De staat, zèlf een monopolistisch groot-kapitalist, het gewapend machtsmiddel der bourgeoisie, dient de belangen dier klasse, wier eenig doel is, *winst te maken*, door de concurrentie zooveel mogelijk uit te schakelen en de wereldmarkt te veroveren. De staten zijn aan dit imperialistisch en monopolistisch doel dermate ondergeschikt, dat zij bijv. slechts geld leenen kunnen tegen waardevolle olie-concessies aan banken en petroleum-maatschappijen, die bovendien ministers, kamerleden en pers opkoopen. Zoo wist de Bataafsche (onderafd. van de Koninklijke) in 1913 haar concurrent Deen uit de Kamer te houden, door een lastercampagne tegen hem te beginnen en in Den Haag een politieke partij tegen hem in het leven te roepen. Men weet, hoe de Koninklijke 2 ministers van oorlog, 3 gouverneurs-generaal van Indië, een lid van den Raad van State, 2 ministers van Koloniën enz. kocht, die tijdens hun functie belangrijke concessies aan de maatschappij verleenden en beloond werden als directeur, commissaris of anderszins met millioenen tantièmes.

De oliekapitalisten nu zijn onmisbaar voor de bewapening van den staat, daar zonder olie geen oorlog is te voeren. Ze zijn ook de verschaffers van olie voor de inindustrie: men heeft reeds Dieselmotoren van 20.000 P.K., terwijl de schepen vele voordeelen ondervinden van het stoken van olie. Het is vooral de Koninklijke, die de goede installaties heeft voor het bereiden van *stookolie* en in dezen handel eenigszins het monopolie bezit.

Petroleum, benzine (gasoline), mazout, ruwolie, stookolie, zijn voor motoren en machines onontbeerlijk geworden in de industrie (landbouw, fabrieken, electriciteitswerken, enz.) in de transporten, (autobussen, zeeschepen, motorschuiten), in den oorlog (duikbooten, vliegtuigen, auto's, machinegeweren, tanks, enz.), voor de verwarming, de verlichting, enz.

[1]) Men zie: B. de Ligt: „De Oorlog die nadert".
[2]) „Alarm", 2e jaargang, No. 5.

De invloed der oliemaatschappijen is dus geweldig. Toch zijn haar aandeelen zuiver *speculatieve* waarden. Een bron droogt plots op; een hooge productie slaat onvoorzien de prijzen neer; catastrophes en beurspanieken zijn de gevolgen. Een leger van aandeelhouders oefenen een voortdurende pressie op regeering, parlement en pers. De belastingpolitiek wordt er door bepaald. Een kleine maatschappij kan geen schokken verdragen nòch een grootbedrijf, met enorme vloten, buizen, opslagplaatsen, enz. scheppen. Het olie-bedrijf is van nature monopolistisch *groot-bedrijf*. Het Amerikaansche rapport Lafalette (begin 1923) geeft verbazingwekkende cijfers over de prijspolitiek des trusts. De „Standard" geeft tot 90 % dividend en onderhoudt bovendien legers van goedbetaalde nietsdoeners. Toch zijn de winsten enorm door de *hooge prijzen*. „Een aandeelhouder vindt zijn oorspronkelijk aandeel van honderd dollars na 23 jaar gegroeid tot een waarde van 2520 dollars en zulk een aandeel brengt hem dividenden van 8220 en 36.500 dollars sinds 1912." Niet alleen dus, dat de banken, de militaire wereld, de productie en distributie afhankelijk zijn van de oliekapitalisten, doch de verbruikers worden van die afhankelijkheid op monsterachtige wijze het slachtoffer.

Het Hollandsch-Amerikaansche conflict.

Reeds in 1906 vonden de Engelsche „Shell" en de Nederlandsche „Koninklijke" elkander in een combinatie, waarin hollandsch kapitaal de overhand heeft en Hollanders de leiding hadden. Deze trust stichtte in alle landen, ook in Amerika, dochtermaatschappijen, die trachten moesten de olievelden in pacht te verkrijgen, door de regeeringen aan zich te binden. Haar concurrent was de Amerikaansche Standard-Oil, terwijl de Anglo-Persian, hoewel vrij onafhankelijk, vele contracten heeft met de Koninklijke Shell, en eenige andere groepen (Nobel in Frankrijk, Sinclair in Amerika, Stinnes in Duitschland) geen feitelijke concurrenten zijn. De olie-voorraad van de Standard echter is voor 40 % uitgeput en zal binnen 15 jaar verbruikt zijn. De Ver. Staten zouden dan per jaar hun 400 millioen barrels olie moeten betrekken van de Ned.-Eng. maatschappij en aan deze bij een prijs van 2 dollar per barrel dan *minstens* 800 millioen dollar 's jaars moeten betalen, *terwijl de Amerikaansche staat volledig afhankelijk zou zijn van de Ned.-Eng. maatschappij, die onder bescherming van de staten Holland en Engeland staat.* Amerika *moet* dus den olieoorlog voeren voor zijn bestaan als staat. In 1921 ving deze aan met den strijd om de Djambi-velden, die gegund werden aan de Koninklijke. [3]) De Amerikaansche gezant in Den Haag dreigde toen reeds met maatregelen van weerwraak tegen Holland.

In Frankrijk.

De fransche economen hebben steeds een bijzondere studie gemaakt van de olie-vraagstukken, omdat hun land afhankelijk was

[3]) Men zie: B. de Ligt: „Djambi".

van Engeland en Amerika. [4]) Op de conferentie te Genua bleek, dat Frankrijk stelling had genomen tegen Engeland. De Russische olie n.l. had vóór de revolutie toebehoord aan de Koninklijke, de Nobelgroep, de Neft-maatschappij en de Standard. Reeds te San Remo had men twist gekregen, want de Neft groep was overgegaan tot de Nobel-combinatie en de aandeelen dezer maatschappij voor Rusland waren gekocht door de Standard, zoodat een fransch-amerikaansche combinatie de Koninklijke aanviel. Een perscampagne, o.a. door de Figaro gevoerd, had weinig succes, en in Genua slaagden de Engelschen er in, contracten te sluiten met de Russen aangaande olie, die vroeger aan Nobel had behoord. Amerikanen (Vanderlip, Vanderbilt, Borah) en Franschen (Herriot, Painlevé) bereisden daarop Rusland, terwijl de Amerikanen de Bakoe-velden gingen exploiteeren, zonder te verhinderen, dat Deterding („Koninklijke") contracten bleef afsluiten met de Russische regeering. De fransche parlementen hebben intusschen dezen zomer maatregelen genomen tegen de Koninklijke, door eigen reserve-voorraden te betrekken en aldus de Koninklijke los te laten, door contracten met haar concurrenten. De oorzaak hiervan is, dat de Standard in Frankrijk een maatschappij heeft gesticht, de „Standard-Franco-Americaine", wier directeuren zijn: *admiraal* Ronarch, *generaal* Gassouin en de *voorzitter van den gezantenraad:* Jules Cambon. Zoozeer zijn de fransche militaristen en diplomaten verbonden aan het Amerikaansche olie-kapitaal.

In Lausanne.

In 1919 hadden Frankrijk en Engeland besloten, dat één vierde der Turksche olie (van Mosoel in Mesopotamië) aan Frankrijk en drie vierden aan Engeland zouden komen. Amerikaansche invloed echter maakte deze overeenkomst ongedaan en een verbond van *Frankrijk* met *Turkije* bepaalde, dat dit land het monopolie zou verkrijgen der Turksche olie, waarbij de Engelsche Turkish Comp. werd gepasseerd. In Lausanne ging de fransche concessie over op de Amerikaansche Chestergroepen. In een rede te Boston verklaarde Chester, de steun te bezitten van de Am. regeering, en dat de olievelden van Mesopotamië, tot de rijkste der wereld behoorend, begrepen waren in de aan hem verleende concessies.

Tsjecho-Slowakije.

De Tsjecho-Slowaaksche staat, met Frankrijk militair en financiëel verbonden, zag weldra een Amerikaansch-Fransche maatschappij onder directie van den *gewezen minister van handel* Heidler het monopolie inzake winning, handel en uitvoer van olie aanvragen in ruil voor een leening van 2.500 millioen Kronen en 30 % der aandeelen. Hollandsche bankiers wisten zoodanig den invloed te doen gevoelen van de Koninklijke, dat van een Amerikaansch monopolie geen sprake meer was, en als derde candidaat *Stinnes*, reeds deelgenoot in een Amerikaansch-Duitsche maat-

---

[4]) Louis Le Page: „L'impérialisme du pétrole". Francis Delaisi: „Le pétrole".

schappij en beheerder van concerns, die 110 oliemaatschappijen controleeren, ernstig in aanmerking kwam. De oliewinning uit bruinkolen, en zelfs uit steenkolen, waarvoor Stinnes de inrichtingen bezit, geven hem een groote macht.

Strijd tegen de olieregeeringen.

Zelfs het Grieksch-Italiaansch conflict was ten deele een olieconflict. Korfoe n.l., het eiland waarom het ging, beheerscht de oorlogshavens van Albanië en de olie van Albanië.... zal de Anglo-Persian worden gegund, opdat Engeland Albanië zal beschermen. Vandaar, dat Frankrijk en Italië zoozeer Engeland bestreden hebben in dit conflict!

De anti-militaristen weten, dat alle legers en vloten, ook de Nederlandsche, ook de Russische, in dienst staan van regeeringen, die afhankelijk zijn en vaak de dienaren van de petroleum-kapitalisten, die deze gouvernementen als wapens gebruiken tegen elkander. Ze weten, dat de olie-oorlog noodwendig voeren moet tot den oorlog met duikbooten, gifgassen en vliegtuigen, en dat de strijd tegen het kapitalisme grond wezen moet van dien tegen den staat, het leger en de vloot. Het is daarom, dat ze slechts in de revolutie der proletariërs-zèlf de redding zien van menschheid en beschaving, de verlossing van het gezag, de opheffing der uitbuiting en de vernietiging van den oorlog.

Den Haag, 1 Oct. 1923. A. L. CONSTANDSE.

Dienstweigering in Duitschland.

Honderd jaar lang was het Duitsche volk blootgesteld aan den geestelijken en lichamelijken invloed van den dienstplicht. In een land, dat door een voortreffelijke, tot in de kleinste onderdeelen functionneerende staatsmachine werd geregeerd, moest de individueele dienstweigering zich tot enkele gevallen beperken, die niet doordrongen tot het algemeene bewustzijn. Op dit oogenblik zijn wij nog niet in staat te onderzoeken, hoe talrijk de doodgezwegen gevallen van individueele dienstweigering waren. De overheden verstonden de kunst, er weinig drukte van te maken; zij lieten de dienstweigeraars in gevangenissen en krankzinnigengestichten verdwijnen; geen woord over hun houding en hun lot drong tot de openbaarheid door.

Zoo moesten de duitsche oorlogsdienstweigeraars hun strijd alleen, zonder bekendheid met geestverwanten en lotgenooten, uitvechten, zonder den zoo waardevollen moreelen steun, die het bewustzijn der solidariteit met andere kameraden geeft. Moge dientengevolge hun aantal naar verhouding gering zijn geweest — het is grooter dan wij kunnen vaststellen — hun heldendom staat er des te hooger om. Overigens brengt bijna iedere dag van arbeid voor onze idee nieuwe berichten omtrent duitsche dienst-

MIJN NAAM IS MILITARISME, UITVOERDER DER EUROPEESCHE BESCHAVING

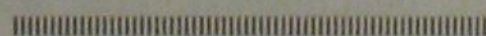
weigeraars. Hier komt een groep van ongeveer 50 adventisten op, die uit geloofsbezwaren den krijgsdienst weigerden en de gevangenis in moesten. Dan weer hooren wij van mannen zooals den Badischen advocaat Cuntz en den architect Schwindt uit Darmstadt, die wegens hun volgehouden weigering om aan den oorlog deel te nemen ontoerekenbaar verklaard en in een zenuwlijdersgesticht opgesloten werden.

Syndicalisten en anarchisten probeeren zich door middel van de vlucht aan den militairen dienstplicht, waartegen zij met woord en geschrift strijden, te onttrekken — totdat men hen tenslotte toch vindt en gevangen zet.

Bij het verdrag van Versailles werd de dienstplicht voor Duitschland afgeschaft. Nu werd het mogelijk met het voorlichtingswerk omtrent het wezen van dezen steunpilaar van het staatsgezag te beginnen. Duizenden mannen en vrouwen leggen de gelofte af, geen direkten of indirekten krijgsdienst te verrichten, „geen enkelen vorm van oorlog te ondersteunen". De jeugdbeweging stelt zich op haar kongres te Hellerau op het standpunt der geweldloosheid en wijst daarmee, misschien nog onbewust, den dienstplicht als geweldsmiddel af. Eindelijk schijnt het ook te gelukken groepen van de georganiseerde arbeiders ervan te overtuigen, dat men de gemeenschap ook kan dienen, indien men zich door haar niet laat dwingen te dooden.

En dan vestigen wij onze hoop nog op de nieuwe school. Zij moet ons den nieuwen, broederlijken, vrijen mensch geven. In de gemeenschapsschool, waarin onderwijzers en leerlingen vrij tezamen werken en leven, zullen menschen met verantwoordelijkheidsgevoel en vrijen wil opgroeien, geen willoos kanonnenvoer, — een geslacht van dienstweigeraars.

Berlijn. MARTHA STEINITZ.

Dienstweigering in Oostenrijk.

Vóór den oorlog was er in Oostenrijk van anti-militarisme weinig sprake. De generatie van dienstplichtige mannen had de school van den algemeenen dienstplicht doorloopen en was in haar traditie opgevoed; hun ziel was zoodanig tot in haar diepste innerlijk geknecht, dat de invloed van dezen slavengeest zich ook uitstrekte over de vrouwen en over de mannen, die niet hadden gediend en op het karakter van het geheele openbare leven zijn stempel zette. Onder zulke verhoudingen moet men zich veel meer verbazen over den moed van de enkele heldhaftige mannen, die den druk van het militarisme weerstonden, dan over het feit, dat zij niet grooter in aantal waren.

In Hongarije bestond een religieuze sekte der Nazareners, die uit religieuze gronden den krijgsdienst weigerden en zich daarbij op een vroeger hier geldend recht beriepen. Maar in den loop

van den oorlog werd dat recht niet meer geëerbiedigd en velen der aanhangers, van wie niets naders bekend is, werden gefusilleerd. Slechts van een hunner, van den slowaakschen boer *Maxa Dilber*, wiens vonnis den 8sten November 1916 werd voltrokken, zijn de data bekend. Zijn gemoed was dat van een eenvoudigen Christen, die zonder rekening te houden met de gevolgen zijn plicht doet en juist op grond hiervan was de veroordeeling van dit zuivere, edele karakter zooveel te smadelijker.

Een weensch arbeider, *Jozef Mojzes*, was in zijn opvattingen zeer nauw aan de Nazareners verwant. Op ethische gronden weigerde hij aan den oorlog deel te nemen en den eed van trouw aan het vaandel af te leggen. Hij werd na de keuring naar de uitgang der zaal gevoerd, terwijl de andere soldaten beëedigd werden, en toen hij daarop weigerde de uniform aan te trekken, werd hem meegedeeld, dat reeds het bloote aanhooren van den eed als beëediging werd beschouwd. Het gerecht veroordeelde hem tot drie en een half jaar gevangenisstraf, waarvan hij eerst door de revolutie werd verlost.

De kunstschilder *Johan Magerer* werd wegens een oproep tot verzet, toen hij op straat de mobilisatiebevelen las, voor twee jaar gevangen gezet.

De student in de medicijnen, *Arnold Barsal*, de arbeider *B. Mandl* en *Robert Hynegg*, weigerden den eed aan het vaandel. Zij werden gearresteerd maar later vrijgelaten.

Adolf Grossmann legde den eed af, maar werd tegelijkertijd door heftige gewetenswroeging aangegrepen, en meldde zich bij de militaire overheid als dienstweigeraar. Hij werd gearresteerd en langen tijd in het krankzinnigengesticht Steinhof bij Weenen in observatie gehouden.

Bij één enkele van de mannen, de den eed aan het vaandel weigerden, nam de krijgsraad de korrekte beslissing, dat hij niet als soldaat kon worden beschouwd. Het was de koopman *Jozef Mattitschka*, die weliswaar een tijdlang gevangen werd gehouden, maar op grond van deze beslissing later werd vrijgelaten.

J. Holz-Reyther en *K. Kullig* kwamen op, maar boden aan den militairen dienst passieven tegenstand en moesten daardoor een waar martelaarschap doormaken.

De eigenlijke leider van de anti-militaristen in Oostenrijk was *Rudolf Grossmann* (Pierre Ramus). Op hem had de suggestie van het militarisme absoluut geen vat en hij was zoo volkomen zonder eenig respect, dat het de monarchistische overheid bepaald razend gemaakt moet hebben. Wie in zijn roman „Vredessoldaat in het Achterland", waarin hij zijn wedervaren gedurende zijn gevangenschap schildert, de antwoorden leest, die hij den militairen rechters gaf, zal, wanneer hij de militaire verhoudingen kent, geneigd zijn te twijfelen aan de juistheid der weergave; maar wie den man persoonlijk kent, gelooft de schildering tot in alle onderdeelen, want zij stemt met het karakter van den man overeen. Hij tastte de gansche laagheid van de militaire slavernij aan, stelde tegenover haar den moed van den vrijen man en bestreed haar

met haar eigen wapens, doordien hij de wetten nauwkeurig bestudeerde en zich steeds met dezelfde handigheid verweerde, waarmede men hem wilde vangen.

Onder het voorwendsel van spionnage en hoogverraad werd Ramus in de militaire gevangenis geworpen, waar hij gedurende den oorlog met inbegrip van negen maanden in twee gedeelten doorbracht. Zijn tweede arrestatie volgde, doordien het manuscript van zijn roman „Vredessoldaat in het Achterland", waarin hij zijn gedachten over het wezen van den oorlog, over de misdadige rol der machthebbers en de slinkschheid van alle politiek onbeschroomd neerlegde, in handen der politie gevallen was. De toestand was uiterst gevaarlijk, maar allereerst moesten de bepalingen der wet nageleefd worden, en vastgesteld worden, of het geschrift voor verspreiding bestemd was. Deze vraag wist Ramus op geloofwaardige wijze te ontkennen, en toen het er om ging de veel gewichtiger vraag te beantwoorden of Pierre Ramus identiek was met Rudolf Grossmann, maakt hij elk verder optreden tegen hem onmogelijk, doordien hij deze identiteit, die de politie bekend was en die hij niet eens loochende, absoluut niet wilde bevestigen.

In dit optreden ligt een revolutionnaire daad van geweldige kracht, want het werd slechts door dit feit mogelijk gemaakt, dat hij zich zelfs innerlijk niet aan de autoriteit van het gerecht onderwierp. Het gerecht liet niets onbeproefd om zijn tegenstand te breken of door list te overwinnen en het behoort tot de roerendste hoofdstukken van het boek, waarin Ramus schildert, op welke wijze zijn vrouw in deze zaak verhoord werd, en in haar angst om den geliefden man op de gedachte komt, die zijn redding mogelijk maakt.

In zijn verhoor zeide Ramus aan den militair-auditeur, dat hij niet zou dienen en den eed aan het vaandel niet zou afleggen. Deze dreigde hem daartoe te zullen dwingen door hem den eed te laten voorlezen, wat beschouwd wordt als het afleggen van den eed. Ramus antwoordde, dat hij dan zijn ooren zou dichtstoppen en toen de auditeur hem daarop toevoegde, dat hij hem dan de handen zou laten vastbinden, kwam Ramus op de gedachte hem voor te houden dat een dergelijke methode gewone afpersing was, terwijl de eed vrijwillig afgelegd moest worden. Waarop de auditeur, hetzij dat hij in het nauw gedreven was, of wel door zooveel energie overmeesterd was, hem liet wegleiden.

Tijdens de gevangenschap van Pierre Ramus zijn meerderen van zijn anarchistische geestverwanten opzettelijk in de gevangenis gegaan om contact met hem te houden en hem terzijde te staan. Aan vele gelukkige toevallen en aan zijn eigen handigheid is het te danken, dat de man, aan wie de anti-militaristische beweging in Oostenrijk het meest te danken heeft, voor deze beweging behouden is gebleven. Hopen wij, dat het door den gemeenschappelijken arbeid van het internationale antimilitarisme gelukken zal dergelijk lijden in de toekomst te voorkomen.

Weenen. OLGA MISAR.

Iets over de toestanden in Noorwegen.

Wat wij in de eerste plaats door het antimilitaristisch werk trachten te bereiken, is een actie, die ten doel heeft het vormen van een zelfstandig antimilitaristisch verbond overeenkomstig de beginselverklaring van het I.A.M.B. Hiertoe hebben wij ons vooral gewend tot de vakbeweging.

Jammer genoeg heeft het bolsjewistisch „antimilitarisme" zich niet weinig doen gelden, niet ten voordeele van de krachten, die de militaire macht ondermijnen willen. Ieder kent de dubbelzinnige houding van de IIIe Internationale tegenover het militaire vraagstuk.

In 1917 werd een soldatenraad gevormd, die éénstemmig aansluiting verwierf van de georganiseerde meerderheid, uit kracht van den ouden antimilitaristischen geest, die onder de arbeiders leefde, en waarvoor vóór het bolsjewisme hier te lande propaganda werd gemaakt. Het antimilitarisme had de prachtigste kansen om een factor van beteekenis in de arbeidersbeweging te worden. Doch het gelukte aan het bolsjewisme deze geestesgesteldheid voor een groot deel te dooven. In plaats van een revolutionair-antimilitaristische strijd tegen het staatskapitalisme, waarover men het vroeger eens was, kwamen allerlei meeningen op over de wegen en wijzen van handelen.

Op de landsconferentie der soldatenraden bleek het, dat het revolutionair antimilitarisme het sterkst was. En toch overwon de bolsjewistische politiek. De soldatenraden verdwenen echter later vanzelf....

Het noorsche Jong-Socialistische Verbond — tegenwoordig Sociaal-Anarchistisch Verbond genaamd —, dat zich aldaar aan de lijn van het revolutionair antimilitarisme gehouden had, zette den strijd dóór, in de vaste overtuiging, dat, al was er stagnatie ingetreden, de antimilitaristische geest diep was geworteld in het volk. Dit bleek uit de vele vonnissen wegens dienstweigering, die jaren lang werden geveld.

Het vorig jaar behandelde het militaire comité van het Storting (de „volksvertegenwoordiging") de herziening van de militaire wet, met de bedoeling, burgerlijk werk voor dienstweigeraars in te voeren. § 35, laatste alinea luidde: „Bevelvoerders en minderen worden niet gestraft, wanneer hun houding berust op ernstige *godsdienstige* of andere *gewetens*bezwaren". Velen werden op grond van die paragraaf vrijgesproken.

Een communist en een sociaaldemocraat, die in het comité zitting hadden, stelden voor, er het woordje *„politieke"* in te voegen, want die grondslag — zeiden ze — had recht op dezelfde erkenning als de andere. Deze beide heeren zouden volgens hun zeggen voor het socialisme strijden. Het volgende bewijst dit wèl! Met betrekking tot een § over doodstraf voor ondergeschikten op voertuigen in de vaart, verklaarden deze heeren, *het niet heel smakelijk te vinden* de doodstraf te handhaven, maar hierover

nu geen voorstel te willen doen, omdat daarvoor een méér omvattende herziening noodig was dan men nu bedoelde.

Verder merkten deze heeren op: Hoewel wij tegen dwangarbeid zijn, meenen wij toch te kunnen meewerken, dat er gelegenheid zal worden geopend om de dienstplicht te vervullen door burgerlijken arbeid, voor hen die om godsdienstige, moreele of politieke redenen het in strijd met hun overtuiging achten militairen dienst te doen. Dezen zouden dan onder de burgerlijke administratie moeten komen. Bij een voorstel, om hen, die dienst weigeren, ook tot burgerlijk werk voor een militaire afdeeling te dwingen, stond het sociaal-democratisch lid, dat ernstig protesteerde, omdat dit voorstel tegen den geest en de idee van de wet inging, geheel alleen. Hier kon het communistische lid hem niet volgen.

Uit het bovenstaande blijkt hun, die geloofd hebben aan ontwapening langs parlementairen weg, klaar en duidelijk, dat dit nooit tot iets zal leiden. Zij, die geloofd hebben, dat de communisten den burgerlijken staat zullen bestrijden en ontmaskeren, zullen teleurgesteld worden in hun goedgeloovigheid.

Het is dus onze plicht, het volk zelf tot strijd tegen het militarisme te doen opstaan.

Een internationaal, doelbewust verbonden propaganda, één strijdend eenheidsfront, zal tot het afschaffen van het militarisme voeren.

Christiania. N. HEGGLAND.

Het dienstweigeringsvraagstuk in Holland.

Het voornaamste wat men zeggen kan van het dienstweigeringsvraagstuk is wel, dat er voor ons eigenlijk geen dienstweigeringsvraagstuk bestaat. Evenmin als er een geheelonthoudersvraagstuk is. Behalve dan voor de kasteleins. Wel is er een alcoholvraagstuk. En zoo is er ook het vraagstuk van het militarisme.

Het dienstweigeringsvraagstuk is uitgevonden, niet door de dienstweigeraars, maar door de regeering. Deze gaat er n.l. van uit, dat het militairisme, de militaire slavernij van den mensch aan den staat, de normale toestand is.

Inlijving bij het leger is de regel. Afwijking wordt slechts toegestaan in abnormale gevallen. Wie platvoeten heeft, blind of doof is, tuberculeus of zwakzinnig, wordt afgewezen.

De regeering beschouwt de dienstweigering tot op zekere hoogte als een soortgelijk bezwaar. Reeds is het voorgekomen, dat men bij een dienstweigeraar (Groenendaal) een onderzoek instelde naar.... zijn geestvermogens. En stel u voor, de doktoren moesten concludeeren, dat hij een volkomen normaal, geestelijk zeer gezonde makker was. Hoe is het mogelijk!

Ware het niet juister een onderzoek in te stellen naar den geestelijken toestand van de oorlogsmakers en oorlogsdoeners? Dat zou zeker vruchtdragender zijn. Want de ziekte is in dezen

het militairisme; — en het is een kwaadaardige ziekte! — het gezonde de dienstweigering. Precies zooals niet de geheelonthouder, maar de alcoholist voor geneeskundige behandeling in aanmerking komt.

Natuurlijk zit de regeering met de toenemende dienstweigering. Voor haar is het een vraagstuk, hoe zij bij het toenemend verzet der sterke individuen op den duur haar militairistisch stelsel handhaven zal.

Vooral in de dagen der Groenendaal-agitatie werd het stelsel van militieplicht ernstig bedreigd. Plotseling werd toen voor de regeering bij den 800 en zooveelsten dienstweigeraar het vraagstuk urgent. En de koningin verklaarde in de Troonrede 1921: „In voorbereiding is een wetsontwerp, dat beoogt de mogelijkheid te openen om vrijstelling van militairen dienst te verleenen aan hen, die daartegen ernstige gewetensbezwaren koesteren."

Welke waarde er te hechten is aan koninklijke woorden, bewijst de geschiedenis van de wet op de dienstweigering, die alle aanleiding geeft om het bijbelsche woord „Vest op prinsen geen vertrouwen" aan te vullen met: „En ook niet op hun vrouwen!"

Want zeker, is er een wet gekomen. Maar van vrijstelling van militairen dienst is geen sprake. Alleen van vervanging van den militairen dienst door arbeid in dienst van den staat. Maar wat is deze arbeid? Een straf is het niet. Hij laat zich dus niet vergelijken met den arbeid in de gevangenis. Het is een wettelijk verplichte arbeid, in wezen de slavernij, die hoewel wettelijk afgeschaft, zonder meer wordt ingevoerd, het beginsel van „vrijen arbeid" ten spijt. En deze vervanging is dan nog alleen opengesteld voor de godsdienstige en ethische, maar niet voor de politieke dienstweigeraars.

De beteekenis van deze wet, haar aanpassing aan de praktijk, wat er terecht kwam van Wilhelmina's gebaar wordt getypeerd door het volgende. Bij de behandeling der wet in de Eerste Kamer vroeg een van de vrouwelijke leden aan den minister om de wet direct toe te passen op de enkele tientallen van dienstweigeraars, die op dat oogenblik in de gevangenis zaten. Dat heeft geen zin, antwoordde de minister toen, want van hen valt er geen enkele onder deze wet! Men heeft dus een wet gemaakt voor een soort van dienstweigeraars, zooals ze in Nederland niet worden aangetroffen.

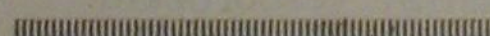
De zaak is, dat men voor degenen, die een zoo sterken intuïtieven afkeer hebben van bloedvergieten, dat ze moeilijk soldaat kunnen worden, maar die verder over de heele zaak niet nadenken; die het vraagstuk van zijn moreelen, maatschappelijken en politieken kant niet zien, zoodat ze heel graag gehoorzaam zouden zijn aan de regeering; voor degenen dus, die hun eigen afkeer beschouwen als een toevallige individueele eigenaardigheid, de gelegenheid heeft opengesteld om in plaats van te dienen dwangarbeid te verrichten, zoo ongeveer op de wijze als te Veenhuizen. Maar zulke dienstweigeraars zijn er slechts heel weinig, ik zou zelfs zeggen niet meer dan 1 op de honderd.

Ik durf ook gerust te voorspellen, dat die wet een doode letter zal blijven; zelden of nooit zal worden toegepast.

De dienstweigering is geen individueel, maar een maatschappelijk verschijnsel. Het gros der dienstweigeraars beschouwt zich dan ook niet als een stelletje zonderlingen, voor wie uitzonderingsbepalingen moeten worden gemaakt. Zij doen een persoonlijke daad, omdat zij met hun individualiteit niet anders kunnen of niet anders willen, maar nochtans heeft hun daad een maatschappelijk karakter, omdat zij bijna zonder uitzondering bij allen voortspruit uit hun ideale opvattingen over de ware maatschappij. Groenendaal wilde niet zich zelf vrijstaken van 10 maanden dienst, maar het volk van Nederland vrijstaken van den dienstdwang, en de menschheid van het militairisme. Dat is de beteekenis der dienstweigering in Holland en elders bijna zonder uitzondering. Welnu zegt de regeering, voor hen geen pardon! Het eenige wat zij heeft gedaan met haar wet, is een scheiding te maken tusschen de passieve dienstweigeraars, voor wie zij de rijkswerkinrichting openstelt, en de actieve, de agressieve dienstweigeraars, voor wie de gevangenis blijft gereserveerd, en die daarin zelfs onder nog minder gunstige condities dan tot dusverre zullen worden geplaatst.

Ziedaar de beteekenis der wet. Voor de dienstweigeraars natuurlijk een sof, voor de regeering een demagogisch wapen, waarmede zij voor het oog van de groote massa met meer schijn van recht zal kunnen optreden tegen de dienstweigeraars, die voor de zegeningen der wet bedanken, of niet in hare termen vallen. Maar dat een wet, gemaakt door militairisten over de dienstweigeraars, ten gunste van de laatsten zou kunnen zijn, dat is toch ook niet te denken!

B. 4 Oct. 1923. ALBERT DE JONG.

Uit het land der Bojaren.*)

Hoewel de Roemeensche legers in den afgeloopen wereldoorlog nederlaag op nederlaag leden en de Duitsche brandstichterstroepen onophoudelijk overwinnend de kleine en de groote Walacheische laagvlakte doortrokken, de hoofdstad van het land bezetten en tot ver in het gebied van de Moldau tot de met bloed gedrenkte slagvelden van Marasesti voortdrongen en in 1918 het ijzeren dictaat der Duitsche bajonetten aan Roemenië den gedwongen vrede van Boekarest oplegde, heeft het meedoen aan den wereldoorlog en het konsekwente volhouden aan de zijde der Entente van de Roemeensche staatspolitiek toch het succes van een beslissenden vrede gehad. Uit den kleinen turkschen vazallen-

*) De Bojaren vormen den Roemeensche adelstand, de grootgrondbezitters.

staat van de vorige eeuw is een groot rijk van zeventien millioen inwoners ontstaan, dat groote gebieden van het vroegere Rusland en van het voormalige Oostenrijk-Hongarije omvat. Het ertsrijke Zevenburgen, de korenschuren van Bessarabië, de met bosch begroeide Boekowina staan thans onder roemeenschen scepter; daaronder zijn groote landstreken, waarin geen oorspronkelijke roemeensche bevolking woont en waar het roemeensche element uitsluitend uit de gerechtsdienaren van den gezagsstaat, beambten en militairen bestaat.

Door den revolutiestroom, in welks warreling de centrale machten werden meegesleept, werd Roemenië als overwinnende staat slechts weinig aangetast en nog heerscht ongebroken de macht van het konstitutioneele vorstendom met zijn aanhang van Bojaren, priesters, militaristen en nationaal-politieke goochelaars. „Regele al tuturor Romaniei", de koning aller Roemenen heerscht nog steeds over een machtig leger, waarin alle zonen van het land gedwongen zijn twee jaar te dienen. Verblind door de machtsvergrooting van den staat en den uiterlijken glans der overwinning over de „vijanden" van Roemenië, zwelgt de bevolking in den roes der verworven zege. Het nationale chauvinisme draagt veelvuldige bloesems. De gedenkdagen der veldslagen en andere nationale gebeurtenissen zijn een welkome aanleiding tot feestelijkheden en militaire parades, Te Deums, vlaggetooi enz. Blauw-geel-rood, de nationale kleur, is op zulke dagen de eenige kleurcombinatie, die men in de straten van Boekarest kan zien.

Weliswaar braken ook hier, toen de oorlog geëindigd was, de roemeensche soldaten huiswaarts keerden, en de ellende van den oorlog overal tastbaar werd, revolutionnaire opstanden uit, doch deze werden door het staatsgezag met de grootste brutaliteit onderdrukt. De socialistische vereenigingen werden opgeheven, hun bladen verhinderd te verschijnen, de leiders vermoord of tot vele jaren gevangenisstraf veroordeeld.

Momenteel speurt men in Roemenië nauwelijks een zweem van socialistischen vrijheidslievenden geest. De roemeensche arbeider staat over het algemeen op een zoo lage trap van beschaving, dat hij aan de mogelijkheid zijn lot te verbeteren nauwelijks denkt. Hij is tevreden, als hij in den winter malaliga en malai, [1]) in den zomer komkommers en meloenen met nauwelijks eetbaar roggebrood kan nuttigen. Als hij op hooge feestdagen nog zijn fleschje Zuica [2]) heeft en bij zigeunermuziek in de grootste uitgelatenheid zijn hora [3]) dansen kan, is hij gelukkig. Alleen in de pas in bezit genomen streken, waar de bevolking op een veel hooger trap van beschaving staat, is de socialistische beweging sterker. Daarbij komt nog de aanwezigheid van een madjarische irredenta, uit welke kringen de meeste deserteuren voortkomen. De kern van de socialistische beweging wordt evenals in de meeste landen ge-

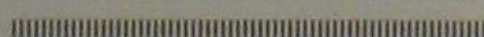
---

[1]) maïsgerecht en maïsbrood.
[2]) pruimen op brandewijn.
[3]) nationale kringdans.

vormd door het joodsche proletariaat, dat betreffende intelligentie beschaving en zedelijken levenswandel ver boven de overige arbeiders staat en door zijn noodlot van onderdrukte tot deelname aan de revolutionaire beweging is voorbeschikt.

Een lichtstraal uit dit land der duisternis vormt de religieuze sekte der Adventisten, die in geheel Roemenië ongeveer vijfduizend aanhangers telt. Als echte christenen weigeren deze Adventisten iederen vorm van krijgsdienst en hebben daardoor gedurende den oorlog heldhaftige voorbeelden van trouw aan hun beginsel gegeven. Toen men hun broeders voor hun oogen had vermoord, bleven zij hun overtuiging getrouw, tot zij hetzelfde lot ondergingen. Hun stille heldendaden hebben de over het land razende oorlogsfurie wel niet tot rust, nog minder tot stilstand gebracht, doch nieuwe strijders zullen uit hun asch opstaan en het werk der menschheidsbevrijding voortzetten, tot alle afgoden der macht neergeslagen zijn en uit den modder der oude maatschappijwanorde het anarchistische wereldrijk van vrede en welstand voor allen zal opbloeien.

Boekarest. ALFRED SAUERACKER.

De I.W.W. en het anti-militarisme.

De I.W.W. heeft als strijdbare organisatie van den arbeid den oorlog tusschen kapitalistische staten steeds en onafgebroken bestreden. Wij meenen dat de arbeiders en voortbrengers der verschillende landen geen reden hebben elkander te haten of te bevechten; dat het onteigende proltariaat niets heeft te winnen bij een gewapend conflict tusschen de naijverige groepen der internationale uitbuiters. Wij zijn tegen den oorlog om dezelfde reden waarom wij tegen het kapitalisme zijn, n.l. omdat hij de rijken rijker en de armen armer maakt. Wij meenen dat de oorlogsgier niet wordt uitgebroed in de fabriek of werkplaats, maar in den geldzak der groote zaken. Arbeiders en arbeidsters zijn degenen die het meest lijden van de internationale slachtpartij. Zij betalen de kosten van den oorlog met arbeid en bloed. En toch geeft de oorlog het daarvoor in ruil niets anders dan desorganisatie, ellende en hongerdood. De gebeurtenissen in Europa en elders bewijzen, dat het bovenstaande — en meer nog dan dat — boven elken twijfel verheven is.

De I.W.W. meent, en is altijd van meening geweest, dat alleen de internationale solidariteit van den arbeid de oorlogen onmogelijk kan maken. Wij hebben er in 1924 op gewezen, en wij doen dat nu opnieuw, dat wanneer de arbeiders van Europa georganiseerd waren geweest in Een Grooten Bond, het voor de oorlogslords niet mogelijk geweest zou zijn hun geweldige misdaad tegen de menschheid en de beschaving door te zetten. Inplaats van te stemmen tegen den oorlog of enkel de handen op te heffen voor een zwak protest, meenen wij, dat de arbeiders in alle takken van bedrijf en in alle landen een algemeene werkstaking tegen den oorlog hadden moeten afkondigen. Geen geweer of granaat had gemaakt, geen voedsel of kleeding had aan het leger geleverd moeten worden, geen wiel had moeten draaien om de soldaten naar het slagveld te vervoeren. Wanneer de klasse-bewuste arbeiders van gansch Europa waren opgevoed en geoefend in het weigeren van deze dingen, in plaats van slechts te stemmen, de millioenen jonge mannen, die nu liggen te vergaan in vergeten graven, zij zouden nog in leven zijn en Europa zou niet sidderen aan den afgrond der chaos.

Wij erkennen het recht van ieder volk om te leven naar zijn eigen specialen aard en tradities, gewoonte en cultuur. Deze dingen zijn even afwisselend en aangenaam in de volken der verschillende rassen als de kleur en de geur der verschillende bloemen. Maar wij houden vol, dat de voortbrengers van elk land een gemeenschappelijk ideaal hebben. Zij hebben gemeenschappelijke belangen, die indruischen tegen die van de internationale bourgeoisie. Zij moeten zich daarom vereenigen in bonden van broederschap, met klaar wederzijdsch begrijpen en vertrouwen en opgezamelde macht om de aanvallen te weerstaan van hun meer of minder verbonden en internationaal georganiseerde vijanden.

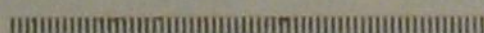
De I.W.W. en haar leden hebben bitter geleden voor hun opinie betreffende den oorlog. Sedert 1917 zijn duizenden van onze leden in de gevangenis geworpen of gedeporteerd. Sommigen werden zelfs door volksmenigten mishandeld of gelyncht. Twee-en-dertig van de 163 bestuurders en leden, die voor 6 jaar werden gearresteerd, zijn nog steeds in de gevangenis voor straffen, die tot 20 jaar oploopen. De publieke opinie in de Vereenigde Staten heeft zich in de laatste paar jaren zeer gewijzigd. Het denkbeeld van oorlog is niet langer populair. De dingen, die wij zeiden en waarvoor wij 1917 in de gevangenis werden geworpen, zijn nu gemeenplaatsen geworden. Iedereen, behalve de amerikaansche jonkers dan, moet erkennen, dat zij waar zijn. Er is in dit land geen algemeene amnestie voor politieke misdadigers. En naar alle waarschijnlijkheid zal er geen komen ook. Onze kameraden in de verschillende landen verbreiden het denkbeeld van een boycot van amerikaansche goederen, tot de politieke gevangenen in de V. S. vrij zijn.

Ten slotte is echter de oorlog niet anders dan een fase van de gebrekkige inrichting der maatschappij. De dagelijksche oorlog om de boterham is dringender. Wij allen moeten ons in de eerste plaats er mede bezig houden of wij gaan onder. De tol aan de industrie is grooter dan de tol aan den oorlog. Het voornaamste wat wij te doen hebben, is mede te werken aan de vernietiging van het afschuwelijke kapitalistische systeem. De taak van onze organisatie is den grondslag te leggen voor een maatschappelijk systeem, waarin oorlog, honger en uitbuiting voor goed onmogelijk zullen zijn.

Bespoedig den dag van de bevrijding van den arbeid van de loonslavernij!

EDWARD E. ANDERSEN.

Chicago. Secretaris Algemeen Verdedigings Comité.

Aan een verslagen Europeesch revolutionair.

Houdt moed nochtans, mijn broeder of mijn zuster!
Ga voort, — de vrijheid moet worden gediend, wat ook gebeure;
Het is waardeloos wat vernietigd kan worden door één of twee mislukkingen, of door eenig aantal mislukkingen,
Of door onverschilligheid, of ondankbaarheid van het volk, of door eenig ontrouw,
Of door misbaar van macht, soldaten, kanonnen, wetten.

Wat wij voortdurend over de geheele wereld in stille afwachting gelooven,
Lokt niemand, beloofd niets, is vol kalmte en licht,
Is beslist en bedaard, kent geen ontmoediging,
En is geduldig wachtend, wachtend zijn tijd. —

Geen zangen van getrouwheid alleen zijn deze,
Maar zangen van opstand tevens,
Want ik ben de broeder-dichter van elken onverschrokken rebel, waar ook in de wereld,
En als hij met mij gaat laat hij zelfgenoegzaamheid en oude sleur achter zich,
Verwerft zijn leven, om het elk oogenblik te verliezen.

De strijd woedt met luid geschreeuw en menige aanval en terugtocht,
De vijand overwint of verbeeldt zich dat hij overwint,
Gevangenis, schavot, knevelarij, handboeien, de galg en kogels doen hun werk,
Bij naam bekende en ook nooit genoemde helden vertrekken naar andere werelden,
Groote redenaars en schrijvers worden verbannen, zij liggen ziek in verre landen,
Het ideaal gaat schuil, de sterkste kelen zijn gesmoord in hun eigen bloed,
De jonge mannen slaan hun oogen neer wanneer zij elkaar ontmoeten,
Maar toch, de vrijheid is niet geheel geweken, ook heeft de vijand niet overwonnen.

Wanneer vrijheid heengaat van een plaats, is zij niet de eerste, noch de tweede of derde die heengaat,
Zij wacht totdat allen zijn vertrokken, zij is de laatste.

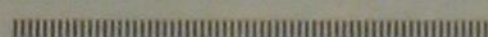
Wanneer de herinnering aan helden en martelaren er niet meer is,
En wanneer alle leven en al de zielen van mannen en vrouwen van eenig deel van de aarde verdwenen zal zijn,
Dan slechts zal vrijheid of de vrijheidsgedachte van dat deel van de aarde verdrongen worden,
En de vijand volkomen overwinnen. —

Daarom houdt moed, Europeesche opstandeling, opstandelinge! —
Niet voor alles ten ondergaat, moet gij ophouden te bestaan! —

Ik weet niet waarom gij op de wereld zijt, (ik weet niet waarom ik er zelf ben, noch waar eenig ding voor dient,)
Maar ik wil het nauwkeurig nagaan, zelfs al zou ik falen, in nederlaag, misverstand, armoede, gevangenschap, —
Want ook gij zijt groot.

Dachten wij alleen de overwinning groot?
Het zij zoo, — maar nu schijnt het mij toe, wanneer niemand mij meer helpen kan, dat de nederlaag groot is,
En dat dood en verslagenheid groot zijn! —

Uit: „Autumn rivulets" van
WALT WHITMAN. JACQ. KRUL.

De gifmoord van den Geest.

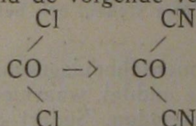
Toen liet de Heere zwavel en vuur over Sodom en over Gomorra regenen, van den Heere uit den hemel; en Hij keerde deze steden om en die gansche vlakte, en alle inwoners dezer steden, ook het gewas des lands.
Genesis 19 : 24—25.

Van den aanvang der menschheidsgeschiedenis gold gif steeds als het meest verachtelijke middel, waarmede menschen het leven van hun broeders vernietigden. Sedert de vergiftigde pijl- en lanspunten van de oudheid of van wilde volken, bleef dit geniepig wapen eeuwenlang voor erfenisjagers en echtbrekers gereserveerd, tot de tijd van den wereldkrijg het weer in de oorlogstechniek invoerde, echter door den modernen mensch, overeenkomstig den hoogeren trap van zijn wetenschap, in zijn doodelijke eigenschappen verduizendvoudigd. De gifwolk der moderne kannibalen van Europa treft niet den enkeling, zij strijkt heen over de lijken van honderdduizenden soldaten, en wurgt in doodelijke omarming zelfs de vreedzame inwoners der steden. Zij treft het vee op het veld, het kind in de wieg; onder zijn brandenden kus sterft het zaad; het loof valt van de boomen, wier zwarte geraamten de doode armen in aanklacht ten hemel heffen. Van het nieuwe amerikaansche lewisietgas moeten, zooals men weet, twaalf groote bommen, op een stad van den omvang van Chicago of Berlijn geworpen, voldoende zijn, om alle leven daarin te vernietigen. Zelfs kelders bieden geen bescherming; want dit gas is zwaar, zinkt op den bodem, volgt de afvoerpijpen onder de aarde, en vergiftigt zelfs bronnen en grondwater.

Ook voor den niet-vakman is het wetenswaard, iets te vernemen van de natuurkundige en chemische eigenschappen, waaraan de

gifgassen deze vreeselijke uitwerking danken. Alle gassen hebben de eigenaardigheid, bij een bepaalde lage temperatuur en bij een zekeren druk in vloeibaren of zelfs vasten toestand over te gaan. Zij nemen dan zoo weinig ruimte in, dat een groote hoeveelheid ervan zelfs in een klein geschut kan worden opgeborgen. Bij het uitéénspatten van het projektiel daalt plotseling de druk. Hierdoor gaat de vaste of vloeibare gifstof in gasvormigen toestand over.

Oorspronkelijk grepen de gifgassen slechts de ademhalingsorganen aan. Het eerste gebruik ervan veroorzaakte diep ingrijpende verwoestingen van het longweefsel, welke voor de ongelukkige slachtoffers vaak een dagen of weken lang zich voortslepende, ontzettende doodsmarteling beduidden. Toen men echter door de gasmaskers zich hiertegen grootendeels wist te beschermen, werd het noodzakelijk zich nieuwe toegangswegen voor de gassen te openen. Het werd een eisch, de werking van het gif zoo geweldig te versterken, dat het vanaf een of andere plek op de huid zijn doodelijken invloed zou kunnen uitoefenen. De scheikundige Dr. Gertud Wocker, een bekend zwitsersch oorlogsbestrijdster, aan wie wij bizondere inlichtingen over de samenstelling der gifgassen danken, heeft kortgeleden uiteengezet, langs welk een betrekkelijk eenvoudigen weg de verstandelijk even hoog als zedelijk laag staand mensch hiertoe is gekomen. De geleerde chemici vervingen in hun laboratoriën eenvoudig bij het in het gas aanwezige phosgeen [1]) een of beide chloor-atomen door de zoogenaamde cyaangroep CN. Zoo ontstond de volgende verbinding:

Deze groep letters, die menigen student en intellectueelen arbeider aan het opwekkend spel van scheikunde of wiskunstige vraagstukken zal herinneren, worde hier afgedrukt, omdat deze schijnbaar zoo onschuldige teekens de vreeselijkste en gruwelijkste formule des doods omvatten, die wij heden kennen. Juist de tegenstelling dezer letters, door menschelijk verstand op papier berekend en in glazen instrumenten der laboratoria onderzocht, en der vreeselijke gevolgen, waartoe aan den anderen kant het resultaat van dit uitvindingsvermogen in de handen der geweldsmenschen van den modernen staat, leidde, doet ons de matelooze misdaad verstaan, die de intellectueelen en geleerden van alle

---

[1]) Dr. J. A. Kramers S. J. beschrijft in zijn Beknopt Leerboek der Scheikunde dit gas aldus: „Phosgeen is onder gewone omstandigheden een kleurloos gas met verstikkenden reuk; het tast de ademhalingsorganen hevig aan en men moet er dus zeer voorzichtig mede omgaan. Men kan het gemakkelijk tot een kleurlooze bewegelijke vloeistof condenseeren (verdichten) en deze kookt bij 8,2°. Het lost zich gemakkelijk zonder ontleding in benzol of toluol op en is als zoodanig ook een handelsproduct. . . Enorme hoeveelheden phosgeen worden gebruikt in de industrie der kunstmatige kleurstoffen."
(Noot v. d. vertaler.)

DRIE DRUPPELS DOODEN EEN MENSCH

landen begaan, doordat zij zich tot onderdanige dienaren van de brutale geweldsheerschappij maken.

Is er voor hen echter nog wel een terugweg? Reeds wierpen de militaristische regeeringen van alle staten zich hartstochtelijk op de uitbuiting van dit nieuwe moordmiddel. Reeds zijn aan de legerorganisaties in Frankrijk, Italië, in de V. S. van Amerika chemische strijdafdeelingen toegevoegd, die ijverig aan de uitwerking van dit wapen arbeiden. Iedere soldaat zal in de toekomst bij zijn uitrusting een pakje van dit gifgas hebben, dat in vasten toestand gemakkelijk in den zak gedragen worden kan. Drie druppels ervan zijn voldoende om iemand, wiens huid wordt aangeraakt, te dooden. Door middel van onbemande draadloos bestuurde luchtschepen zal men dampen des doods met onfeilbare zekerheid naar de plaats van bestemming leiden, om een gruwelijk vuur over de steden uit te gieten, dat door water niet gebluscht worden kan.

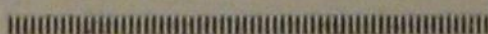
Engelsche en amerikaansche couranten, en in het bizonder Will Irwin in zijn boek *„The next War"*, hebben ons kort geleden de vreeselijke gevolgen van zulk een krijgsvoering geschilderd. „In den laatsten oorlog — aldus een bespreking in de *„New York Herald"* — vervulden groote kanonnen de ooren der krijgslieden van de Noordzee tot de Alpen met helsch geraas. De volgende oorlog zal zich echter in doodelijke stilte afspelen, welke slechts door het steunen en schreeuwen van blinden en verbranden zal worden verstoord. Toekomstige oorlogen zullen wellicht nog slechts gevoerd worden door bejaarde en oudere bebrilde mannen, die in laboratoria zitten. Gif zal als regen uit de wolken vallen. Groote steden, door oceanen van haar vijanden gescheiden, zullen des nachts uit hun slaap worden opgeschrikt door onzichtbare, hoog in nevels rondcirkelende spookschepen, die dood en verderf brengen." Deze schrikbeelden kunnen inderdaad nog slechts worden vergeleken met de gruwelen, die volgens de bijbelsche sage God over Sodom en Gomorra uitstortte. De menschelijke verstandsverbijstering, die ze ons voortooverde, heeft zoodoende bereikt, dat twee van de grootste uitvindingen van zijn vernuft, de scheikunde en de luchtscheepvaart, waarom de menschelijke gedachte duizend jaren heeft geworsteld, in plaats van den menschen nut en zegen te verspreiden, den volken tot een vloek worden. Dit was echter slechts mogelijk, omdat aan de vergiftiging der menschelijke lichamen een veel erger vergiftiging voorafging: die van hun hersenen en van hun zielen; een intellectueele vergiftiging, die de staat sedert eeuwen in scholen en kerken, in universiteiten, kazernes, parlementen en gevangenissen met zulk een succes bedreef, dat ze ten slotte ook ingang vond in de laboratoria der wetenschap, om in deze weerzinwekkende keuken des doods het geestelijk gif in stoffelijk gif te verkeeren.

Is het geweten der menschheid tegenover deze nieuwe ontzettingen ook slechts een weinig ontwaakt? Kan men zelfs wel met ontwapening van staten beginnen, zoolang er niet een intellectueele ontwapening, een ontwapening des geestes is vooraf gegaan?

Het beroep, dat de Volkenbondscommissie voor Intellectueele Samenwerking richten zou tot de geleerden der geheele wereld, met het verzoek, hun uitvindingen op het gebied der gifgassen bekend te maken, is zelfs niet in de wereld gezonden, omdat men van tevoren toch wist, dat het niets zou uitwerken!

Slechts één reddingsmiddel is, als altijd, ook hier nog mogelijk: dat wij ons persoonlijk van alle vernietigingswerk onthouden. Naar men zegt, moeten in geval van oorlog alle kleurstoffabrieken in chemische fabrieken ter vervaardiging van nieuwe gifstoffen om te zetten zijn. Het zal dan echter de taak wezen van elken arbeider, die op zulk een fabriek werkzaam is of voor zulk werk zou worden geworven, zijn medewerking aan de vervaardiging te weigeren. Niet weten of geleerdheid, maar verantwoordelijkheid des harten bepaalt ten slotte de waarde van onze menschelijkheid. En op dezen weg zal het zelfs den eenvoudigen boer en den gemeenen soldaat mogelijk zijn, zijn handen rein te houden van den afschuwlijken moord, waarmede zijn schijnbaar verstandiger broeder ze wil bevlekken, en hem door zijn persoonlijke, zekere houding te beschamen en te overwinnen. Zoo alleen heeft hij het in zijn macht — door de sterkte van zijn wil en het bewustzijn van zijn zedelijke taak — te verhinderen, dat de menschelijke geest, gelijk een in het vuur zich krommende schorpioen, zich den vergiftigden stekel in de eigen hersenen jaagt.

Neu-Globsow. ARMIN T. WEGNER.

Ecce homo.

't Heelal is triest
en regendruppels vallen. —
Eén maatslag is
in alles, alles....

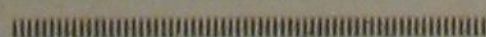
Door deze wereld
schrijdt voort een mensch.
— Is het een mensch? —
Zijn trekken lijken niet
op die van 't menschdom,
dat breeduit de straten vult —
Vergramd — doorgroefd —
Maar niet van wereldsch leed —
Het aangezicht
En toch zoo trotsch — zoo ongenaakbaar.

Hoor naar zijn stem! —
Is het een stem? —
De massa's in de straten
verstaan die stem niet:
„Een dwaas!" —
„Gekkenpraat!" —
„In zijn gestamel
is geen greintje logika!"
„Laat staan dien gek!"
„Neen — steenigt hem!
Steekt hem met duizend speren —
— Hij biedt gevaar voor nu en morgen!"

En hij? —
Hij gaat —
Zoo lijdend trotsch. —
Is hij een mensch? —
Hij is de mensch.
De andren zijn het niet. —
Hij is de mensch,
die door de tijden schrijdt.
Zijn aangezicht verandert van eeuw tot eeuw.
— Zaagt gij hem ooit? —

Amsterdam.

HENK EIKEBOOM
naar Jack Friedland.

De christelijke kerken en het anti-militarisme.

Wij winnen veld, langzaam maar zeker!

Met dit heugelijk woord kan ik gelukkig een artikeltje over bovenstaand onderwerp beginnen. En met bewijsstukken aan de geschiedenis der laatste 50 jaren ontleend, is de waarheid van dit woord aan te toonen. Voor 50 jaren, ja nog voor dertig jaren hielden de kerken, hun dienaren en leden zich met het vraagstuk van het militarisme niet op. Wij hadden toen in ons land nog het remplaçantenstelsel. Het leger bestond uit de ongelukkigen, die „er ingeloot" waren en geen remplaçant konden betalen en uit de proletariërsjongens, die voor eenige honderde guldens den dienstplicht in plaats van de zoontjes der bourgeoisie vervulden. Ik kan mij niet herinneren ooit een woord van protest tegen deze schandelijke onbillijkheid van kerkelijke zijde te hebben gehoord of gelezen. Domela Nieuwenhuis was de eerste. die er mij opmerkzaam op maakte in 't jaar 1886, toen ik hem te Groningen eens hoorde spreken.

Tegen 't eind der vorige eeuw werd dan in ons land na een mislukte poging van minister Bergansius, die hoewel zelf Roomsch-Katholiek, bij de Roomsche kamerleden op verzet stuitte, de wet van den algemeenen dienstplicht ingevoerd. Van Protestantsche zijde is geen protest daartegen vernomen, zelfs niet van den kant der Vrijzinnige Protestanten, die als kern van het Evangelie de leer van de oneindige waarde van iedere menschenziel en die de trouw aan het geweten als eerste Protestantsche plicht beschouwen.

Toen daarna de eerste dienstweigeraars opkwamen, begon de kerkelijke pers, in 't bizonder de vrijzinnige, zich met deze vraag te bemoeien. Het waren echter zeer weinigen onder de predikanten, die partij trokken voor de dienstweigeraars. Over 't algemeen luidde het oordeel: dienstweigering als gewetensdaad is te respecteeren, als er tenminste geen ijdelheid, geen zucht om den martelaar te spelen, bij komt en de jonge man evenals Luther zegt: Ik *kan* niet anders — maar de staat, de regeering kan ook niet anders dan deze dienstweigeraars in de gevangenis werpen. Zij moeten dit voor hun beginsel over hebben.

Toen de Tolstojaansche predikant Dr. Louis A. Bähler in 1897 op een vergadering van moderne theologen de weerloosheid bepleitte, stond hij vrijwel alleen.

De oorlog heeft echter de kerken wakker geschud. Het Comité voor Gewetensvrijheid in 1915 opgericht, dat protesteerde tegen den militairen dienstdwang en voor de dienstweigeraars de gelegenheid wilde opengesteld zien om andere, voor de maatschappij nuttiger arbeid te verrichten, vond voor een adres aan de Tweede Kamer de onderteekeningen van ruim vijftig predikanten, meest van vrijzinnige richting. Het dienstweigeringsmanifest was eveneens door verschillende predikanten onderteekend, van wie er een tiental ongeveer in de gevangenis gezeten hebben. Ik geloof mij niet te vergissen, als ik zeg, dat juist die vervolgingen en straffen het nog zeer zwakke anti-militarisme in de kerken hebben doen toenemen.

En van dien tijd af is het groeiende gebleven. Het onlangs op 18 en 19 October 1923 in Den Haag, vanwege de Hollandsche afdeeling van den Wereldbond der Kerken gehouden Congres, is daarvan een sprekend getuigenis.

Wanneer we hooren, hoe prof. Cramer in zijn openingsrede erkent, dat de kerken in dit opzicht veel te kort zijn geschoten, en Prof. Heering spreekt van een onmetelijke schuld der kerken, wanneer deze laatste spreker zegt: „Hoeveel hooger zouden de kerken staan in de waardeering der geestelijke wereld, als de honderden dienstweigeraars uit kerkelijke kringen waren voortgekomen", en de dienstweigering een rechtstreeksche uiting van christenplicht noemt, en wanneer men dan bedenkt, dat deze zelfde Prof. Heering nog een paar jaar geleden in een schriftelijk debat met schrijver dezes den plicht verdedigde om voor 't vaderland te strijden met de wapenen en in een gevaarlijke beeldspraak uitriep: „Liever een Kaïn dan een Judas!" — dan ziet men dat hier toch een groote ommekeer heeft plaats gegrepen. En het is, alsof zelfs onder de Calvinisten de gewetens wakker worden. Een Christelijk onderwijzer getuigde in Den Haag, hoe pijnlijk het hem had aangedaan, toen hij een kennis het verslag van de oratorisch schitterende preek van minister de Visser, op den avond van den eersten Congresdag in de Groote Kerk gehouden, had laten lezen, en deze kennis daarop alleen gezegd had: „Vlootwet!" Toen had hij niets meer kunnen antwoorden. Persoonlijk hoor en merk ik telkens van die teekenen, dat het ook bij Dr. Kuyper's kleine luyden begint door te dringen, dat Christendom en oorlog, dat Kerk en oorlog, toch niet zoo bizonder goed bij elkaar passen.

En ook in Roomsch-Katholieke kringen komt verzet. Tegen een onderdeel van het vraagstuk, tegen den algemeenen dienstplicht is er trouwens in de Roomsch-Katholieke Kerk ook officieel protest geweest. [1]) In de Maasbode van Vrijdag 5 October zegt een inzender L. A. J. Rebers, dat hij uit eigen ervaring en op grond van persoonlijk onderzoek kan getuigen, dat er onder de jongeren in de Katholieke kringen een geweldige afkeer heerscht van het God-onteerend en Christus-verloochenend militarisme. Dat de redactie dit ingezonden stuk plaatst, zij het dan ook met den titel: „Gevaarlijke utopie" er boven, is op zichzelf reeds een veelzeggend teeken.

Zoo kunnen wij dus zeggen: Het gaat vooruit, wij winnen veld! En daarom moeten wij onbezweken doorgaan. Al wordt de vlootwet niet aangenomen — wij gaan voort met het militairisme te bestrijden. En wordt de vlootwet wèl aangenomen, dan levert ons de tegenpartij het beste materiaal om voort te strijden. Kameraden, houdt moed! Als zelfs de kerken wakker worden, dan kunt ge zeker weten, dat, om eens een echt-kerkelijke uitdrukking te gebruiken, onze bazuin geen onzeker geluid heeft gegeven.

Laat die muziek dus doorgaan.

Rotterdam. P. ELDERING.

[1]) Zie hierover de brochure van pastoor J. M. Keulers: „Oplossing van het militaire vraagstuk", uitgegeven bij de maatschappij „Futura" te Leiden.

De Vlootwet. †

Even voor het ter perse gaan van dit boek, bereikt ons het bericht, dat de vlootwet in de Tweede Kamer geen meerderheid heeft kunnen vinden. Het spreekt vanzelf, dat we ons daarover verheugen.

Maar.... de vreugde, die wij bij vele menschen aantreffen, lijkt ons, op z'n minst genomen, wat voorbarig. Het is nog niet te overzien *hoe* de crisis zal worden opgelost. Dit staat vast: hoe ook de samenstelling van het kabinet zal zijn: of daarvan deel zullen uitmaken ras-militaristen als Colijn, Nolens; of „anti-militaristen" à la Troelstra, zij zullen zich allen plaatsen op het anti-militarisme-vijandige standpunt, zij zullen allen zijn voor een leger èn vloot, in welken vorm dan ook.

Het is tijdens de beraadslagingen in de Tweede Kamer over de Vlootwet wel duidelijk gebleken, dat geen der „bestrijders" van dit beruchte ontwerp zich plaatste op het standpunt van het principieel anti-militarisme. Niemand onzer zal dit ook hebben verwacht. En zij, die hun vertrouwen stellen op de tegenstemmers, zullen bedrogen uitkomen. De naaste toekomst zal ons waarschijnlijk leeren, hoe demagogisch door verschillende partijen is gehandeld; hoe het gevoel van weerzin tegen het militarisme, dat ongetwijfeld groeiende is, op handige wijze is uitgebuit.

Welnu, voor ons revolutionnaire anti-militaristen is de taak weggelegd, de ontnuchtering, die zich van velen zal meester maken, om te zetten in een geest van daadwerkelijk-strijd-willen-voeren tegen het militarisme.

We zullen doorgaan te hameren op de idee: de vernietiging van het militarisme moet het werk der arbeiders zelf zijn.

Amsterdam. L. J. BOT Jr.

Militarisme, anti-militarisme en massa.

Gedurende de anti-vlootwet-actie, en speciaal bij de voorbereiding voor de provinciale meeting te Akkrum, heeft bizonder de volgende gedachte zich bij mij baan gebroken.

Was het maar zoo, dacht ik, — en ongeveer aldus heb ik het ook later elders in Holland en Friesland uitgedrukt, — was het maar zoo, dat het aardvolk verdeeld was in bewuste militaristen en bewuste anti-militaristen. Dan zou de oplossing allicht veel spoediger kunnen plaats vinden.

Doch het is helaas in volle werkelijkheid aldus:

een deel, een héél klein deel zelfs maar, is bewust militarist. Als typen noem ik: Colijn, Mussolini, Tritzky, Alfons van Spanje, de vorsten in 't algemeen, dictatoren, bankmagnaten, enz.

Een ander deel, een eveneens procentsgewijs maar zeer klein deel, is bewust antimilitarist. Als typen: Schermerhorn, anarchisten (deels), syndicalisten (deels), dienstweigeraars, kleine, al te kleine groepen.

Daartusschen in leeft „de massa". De „massa", die in deegtoestand verkeert: men kan er van alles uit kneden en knoeien.

Dit is geen vage aanduiding. Dit is te bewijzen:

Neem Engeland: vóór den wereldoorlog roemt ieder engelschman zich de meest vrije burger ter wereld; in den wereldoorlog wordt „dienstplicht-dienstdwang-moorddwang" vanuit Londen bevolen, en alle engelschen, op enkele duizenden na, gooien bij millioenen hun vrijheid te grabbel en laten zich „inlijven".

Neem Italië: het eene oogenblik bezet een tamelijk groot stuk massa fabrieken en bedrijven; het andere oogenblik ligt bijna alles of zoo goed als alles te krimpen onder een dictatorshak.

Neem een brok Afrika: het eene moment wordt geleefd in een soort oer-communisme (gepaard tevens, zooals veelal, met een soort oer-despotisme); het ander oogenblik vindt tot zijn smartelijke verbazing de naakte bewoners der onmetelijke tropische wouden geuniformd staan aan de Marne, aan de Ruhr, in Parijs, waar dan ook... massastof, deeg.

Duidelijk is dus dat deze massastof nog zóó onvast is, dat zoowel de bewuste militaristen als de bewuste antimilitaristen hierop nog heel wat kunnen inpijlen, voordat militarisme en antimilitarisme elkaar in hoogste krachtsspanning zullen hebben ontmoet.

Daarom ook heb ik het nederlandsche vlootwet-voorstel behandeld als een „incident in den vóórtgang van het militarisme".

Een incident, waarover we ons, zooals over alle incidenten, druk en toch niet àl te druk moesten maken.

Want de vóórtgang van het militarisme zal nog véél verrassingen baren.

En daartegenover, hoop ik, zal óók de voortgang van het antimilitarisme vele verrassingen en onverwachte lotgevallen, avonturen, te beleven geven.

Want het gaat om „léven". Leven, beleven van hooge, mooie dingen.

Een voorsprong heeft het militarisme op het antimilitarisme, dat het tot nu toe méér zich beroepen kan op de kans die het aan zijn toepassers biedt om tenminste nog eens iets anders te beleven dan de gewone sleurgang van dagelijksche eentonigheid.

De amsterdamsche janmaat, die naar de Oost vaart, de engelsche matroos die de aarde omzwiert, de neger die Parijs en Keulen doorboemelt, hij heeft tenminste iets meegemaakt.

Dit is een voorsprong, ik herhaal het, van het militarisme op het antimilitarisme.

Het antimilitarisme is nog te saai voor de massa. Het deeg heeft meer gist noodig om te rijzen.

De massa is niet visionair: de massa kan weinig eigen visioenen zich voortooveren. De massa ziet hoogstens het visioen van een

roomschen hemel, een calvinistische hel, Nick Carter, fascisme of een parade voorbij Trotzky.

En toch wil ze méér. Haar bioscoop-sensatie-lust getuigt er erbarmelijk van.

Dit méér nu, de revolutionneering harer sensatie-zin, van haar zucht naar intenser leven, zal het antimilitarisme haar bóven het militarisme uit, moeten bieden, of het antimilitarisme verspeelt zijn toekomstkans.

Als het militarisme op de verfijning der gemeenheid van het intellect werkt door „visioenen" („gezichten") te doen zien van kleine legers, die nauwelijks „legers" of „vloten" in den tegenwoordigen zin meer zullen kunnen genoemd worden, omdat een toekomstig „leger" misschien slechts zal behoeven te bestaan uit een aantal *on*-geuniformeerden, die met eenige *on*-onderkenbare vliegtuigen en wat tuben met bacillen of eenig chemisch preparaat, een bepaald stuk aarde voldoende zullen verpesten kunnen; dan moet het anti-militarisme daartegenover andere, practische uitzichten weten te openen van macht der gedachtekracht, b.v. die met een soort radio-activiteit als 't ware, geheel zonder zichtbare hulpmiddelen, een dergelijken drager van tuberculose- of andere bacillen, bij machte zal zijn te bedwingen; of, b.v., het antimilitarisme zal moeten kunnen aanvoelen en aanvoelbaar maken dat gordels van geestelijk verweer over de aarde te spannen zijn, even wiskunstig als geografische lengte- en breedtecirkels, waarbinnen de laagheden van het militarisme zullen zijn in te dammen, en anders, ik herhaal het wéderom, heeft het antimilitarisme geen kans.

Avontuur moet er zijn in het antimilitarisme, het volk moet voelen dat het leeft, hooger en beter leeft in de antimilitaristische sfeer dan in de militaristische.

Als we dit ons tot taak stellen in 1924: het leven feller te doen laaien in onze I.A.M.V.-afdeelingen, meer gist in het massadeeg te werken, uit massastof persoonlijkheden te kweeken, meer bewuste blijdschap en vreugde te brengen op aarde, dan is er voorloopig een taak gevonden, die „nieuwe geschiedenis" vèrder verwerkelijkt.

Bilthoven. J. GIESEN,
Secret. I.A.M.B.

Militarisme en revolutie*).

Niets is meer in strijd met de werkelijkheid dan de gedachte, dat het geschiedproces zich mechanisch, fataal zou voltrekken. Hoe hooger het menschheidsleven zich ontwikkelt, des te meer wordt ieder mensch een meebepalende factor, en hangt van elk onzer mede de aard van de toekomst af. Juist het gebrek aan

*) Uit De Ligt's Inleiding tot Giesen's „Nieuwe Geschiedenis".

MILITAIRE DISCIPLINE

persoonlijkheid in de massa en de onrevolutionaire geestesgesteldheid harer „leiders" heeft voor een betrekkelijk klein clubje oorlogsdrijvers den wereldkrijg mogelijk gemaakt.

De oorlog zelf heeft internationaal bij millioenen een geest van passief militarisme gekweekt, waarvan ze nog slechts bevrijd kunnen worden, als zij, in wie revolutionaire daadkracht en wil tot persoonlijkheid woont, zich inspannen tot het uiterste. Het gevaar is zelfs groot, dat de revolutie, die uiteraard antimilitaristisch van wezen is — het gaat om vrije zelforganisatie van het volk —, door den militairen geest voor jaren wordt vergiftigd, ja, vermoord.

„De menschelijke waardigheid — schreef het Comité voor Anti-Militaristische Betrekkingen van Barcelona — is voor beroepsmilitairen eenvoudig niets. Gevoel beschouwen zij als zwakheid. Ge kunt hen, wanneer zij te doen hebben met de eenvoudige volksjongens.... hoogmoedig, brutaal en wreed zien optreden. Echter niet, wanneer zij tegenover meerderen staan. Ha! dan zijn ze kruiperig, onderdanig aan de buitensporigheden van den eersten den besten goudgekraagden idioot.... De militaire tuchtregels zijn een reeks strenge voorschriften.... telkens willekeurig toegepast en.... de oorzaak, dat de edelste karaktereigenschappen van den mensch verworden. Het menschelijk gevoel wordt aan die wreede ordonnantiën ondergeschikt gemaakt. Geen oogenblik houdt men er ook maar eenigszins rekening mede, dat de kracht door geweten en inzicht moet worden geleid. De mensch, die de kazerne binnentreedt, verlaat zichzelf. Hij verandert in een automaat, die aan andermans grillen gehoorzaamt". [1]) Wie nog betwijfelen mocht, hoezeer het militair beroep één aanslag op het menschelijke is, leze de studie over den beroepsmilitair van Hamon. [2]) Hij zal begrijpen, wat volgt.

Het noodlot heeft gewild, dat tegen het einde van den wereldoorlog de omwenteling het eerst in Rusland uitbrak, waar het volk, tot voor kort onder priester en alkohol, voor principieele om- en opwenteling der samenleving veel minder rijp was dan dat van West-Europa, terwijl bovendien de technisch-oeconomische voorwaarden allerongunstigst waren. De revolutie liep in Duitschland, bij 't meest vermilitariseerde volk ter wereld, vast. Onder de groote massa russen en duitschers vond men in 1917—1918 veeleer zedelijke en lichamelijke afmatting, uitputting, oorlogsmoeheid, dan een onweerstaanbaren drang naar socialisme en vrijheid. Millioenen russische boeren kwamen door de omwenteling van 1917 als kleinburgers op, en voelden er niets voor, tezamen met socialistisch-revolutionair proletariaat een communistische samenleving te stichten. Slechts in betrekkelijk kleine groepen leefde een bewuste wil naar persoonlijke en maatschappelijke vernieuwing. Een deel van hen, de bolsjewieken, trachtte door middel van partijdictatuur den millioenen inwoners van Rusland en Siberië

---

[1]) „De Wapens Neder", Mei 1923.
[2]) A. Hamon, Psychologie du militaire professionel[2], 1904.

een heilstaat op te dwingen. Intusschen werden op Rusland van alle zijden rusteloos aanvallen gedaan. De groote europeesche omwenteling — waarop men van den beginne hoopte, en wier doorzetting als voorwaarde tot het welslagen van eigen werk men reeds in 1917 erkende — bleef uit. Veel meer, dan zij bedoelden, moesten de nieuwe russische heerschers hun aandacht op militaire verdediging richten, en de hoofdzaak der revolutie, den opbouw der productie, verwaarloozen. Partijdictatuur ging samen met militaire dictatuur. Weldra werd in het leger het vrijwilligersstelsel door militairen dienstplicht (dienstdwang) vervangen: „Specialisten, die overblijfselen van het verleden, door hun geheele wezen innig, onlosmakelijk aan het burgerlijke stelsel, dat wij bedoelden te verwoesten, verbonden, begonnen langzamerhand in onze roode legers te dringen, en voerden daar hun geest van vroeger in: blinde ondergeschiktheid, slaafsche gehoorzaamheid, onderscheidingen, rangen, willekeurige beslissingen van superieuren". [1]) De militaire geest breidde zich van het leger al meer uit tot het maatschappelijk leven, waar hij bij de verlichte despoten boven en de onontwikkelde trage massa beneden een al te gunstigen voedingsbodem vond. Men ging met trots van proletarisch militarisme spreken. Men voerde nationalen dwangarbeid in. Het gansche partijleven werd vermilitariseerd, verjezuïtiseerd; weldra ook de IIIe Internationale, die onder leiding van Moskou stond. De duitsche communisten — meest gewezen sociaaldemocraten, weldra van menschen als Liebknecht, Rosa Luxemburg beroofd — namen, door den geest der loopgraven en oorlogsfabrieken ontzield, dit alles van Moskou als vanzelfsprekend over. Hoe ver was men binnen enkele jaren in Duitschland, in Rusland, van 't Spartacusprogram! [2]) In Frankrijk berustte de leiding der communisten voornamelijk bij de oude socialistische partijbonzen en gewezen officieren; bij vroegere jusqu'-auboutisten, intellectueelen van burgerlijke afkomst, die, uit weerzin tegen den oorlog, nà den oorlog tegen den oorlog stelling genomen hadden, en zonder veel kennis van het maatschappelijk vraagstuk geestdriftig naar Moskou waren overgeloopen, toen dit nog in zijn eerste glorie stond. De militaire overlevering der burgerlijke, fransche revolutie versterkte hun vertrouwen in de russische strijdwijzen, hun haat tegen anarchisme, hun verzet tegen persoonlijke dienstweigering. [3]) Blind geloof in Sovjet-Rusland — als in een ander Rome —, al fanatieker naarmate Moskou's wezenlijke glorie taande, leidde tot geforceerd-geestdriftig aanwenden van alle strijdmiddelen, waartoe partijdictatuur en militarisme nu eenmaal onvermijdelijk doen komen,

---

[1]) Alexandra Kollontay, Worker's opposition in Russia, blz. 12.

[2]) „De herbouw en omwenteling. . . kan slechts door de massaas zelf aangevat en doorgevoerd worden. . . De massa van het proletariaat is geroepen. . . door eigen aktiviteit, stap voor stap, het socialisme in te voeren. Vrije zelfregeering. . . het werk der arbeidersklasse zelf. . . geen wanhoopsdaden van een minderheid". Wat wil de Spartacusbond? Comm. Biblioth. I, blz. 2-4.

[3]) Kenmerkend is de houding van Henri Barbusse tegenover Romain Rolland in „Clarté", 1922.

en vergiftigde het leven der IIIe Internationale internationaal, tot in Nederland toe, waar de communisten dienstweigering als een contrarevolutionaire daad gingen beschouwen, en ijveren voor een haast jezuïtische partijtucht en revolutionaire kazernediscipline. In Rusland onderdrukt men thans, wie voor de zelforganisatie van den arbeid strijdt, en worden zelfs boeken over vrij socialisme en syndicalisme verboden. Men gebruikte het leger om anarchisten uit te roeien, en strijders voor het recht des volks bij duizenden te vermoorden. [1]) Wat is er over van het besef, door het oostenrijksche „Kommunismus" nog in 1920 vertolkt: „De vrijheid kan niet alleen een vrucht, een resultaat der ontwikkeling zijn, maar er moet een oogenblik in de ontwikkeling komen, waarop ze een der stuwkrachten wordt: haar beteekenis als stuwkracht moet gedurig toenemen, tot het oogenblik is aangebroken, waarop zij volkomen de leiding der menschelijk geworden maatschappij op zich neemt, op welk oogenblik de „voorgeschiedenis der menschheid" ophoudt, en haar werkelijke geschiedenis begint. [2]) —?

Het is duidelijk, dat allen, die voor de verwerkelijking van persoonlijke en maatschappelijke vrijheid strijden, zich niet slechts tegen het militarisme der reactie, maar ook tegen de vermilitariseering der revolutie hebben te keeren.

Met dat al hebben wij niet te vergeten, dat de geschiedenis door de russische revolutie wel degelijk een stap verder gekomen is. Kropotkin zag in haar een nog wel burgerlijke omwenteling, maar toch meer wereldvernieuwend van strekking dan de engelsche van 1639 en de fransche van 1789. [3]) Noodzakelijk echter was, dat de revolutie in vrij-socialistische richting verder zou worden dóórgezet. [4]) In elk geval hadden wij in Rusland voorloopig met een vierde soort oorlog te doen:

d. als middel om de revolutie tegen gewapende aanvallen te verdedigen.

Dat men in Rusland tot het aanvaarden hiervan kwam, is vooral veroorzaakt door de onwaardige houding van het proletariaat in West Europa en Noord Amerika, dat — op enkele uitzonderingen na — het oorlogstuig, op Rusland afgezonden, vervaardigde en

---

[1]) Vgl. Alexander Berkman, The Kronstadt-rebellion 1922, The russian tragedy 1922, Rudolf Rocker, Der Bankerott des russischen Staatskommunismus 1921, „Znamia" 15 Sept. 1922, The russian revolution and the C. P. 1922, with introduction by A. Berkman, de literatuur der K.A.P., betreffende artikelen in „La Revue Anarchiste" 1922—1923, en de overige vrij-socialistische pers.

[2]) „Kommunismus" I, 16—17, blz. 485.

[3]) Zie Kropotkin's brief in The british labour delegation to Russia in 1920, blz. 89—92.

[4]) Zie Kropotkin's brief naar Nederland in „De Vrije Socialist" 19 Febr. 1921.

vervoerde, en waarvan een deel zich zelfs als soldaten der reactie gewetenloos gebruiken liet. [1])

Zooals wij reeds zagen, heeft echter het middel zich tegen wie het aanwendden, gekeerd. Er is nu eenmaal een even wezenlijke tegenstelling tusschen socialisme en oorlog, als er tusschen oorlog en kapitalisme een wezenlijke overeenkomst is. Biroekoff deelde in zijn „The new Russia" mede, dat Lenin aan russische dienstweigeraars verklaard heeft, dat zijn regeering in wezen antimilitaristisch is, en derhalve niet kan vervolgen, wie op ernstige gronden dienstweigeren. Mevrouw Roland Holst heeft in „De strijdmiddelen der sociale revolutie" (1918) en in „Revolutionaire massaaktie" (1918) bewezen, dat geweld altijd de zwakste zijde eener proletarische revolutie zal zijn, en dat deze uiteraard, daar ze op een menschelijker samenleven doelt, om menschelijker strijdmethoden vraagt. Alexandra Kollontay schreef: „Het militarisme beleeft zijn laatste dagen, den overgangstijd van het dictatorschap, en het is daarom slechts natuurlijk, dat de arbeiders als klasse in zijn vormen en zijn stelsels niets nieuws konden invoeren, dat zou leiden tot de toekomstige ontwikkeling der maatschappij...... Productie, en de organisatie daarvan — dat is het wezen van het communisme." [2]) En op het achtste russische C.P.-congres heeft Lenin erkend, dat het communisme niet met geweld gepropageerd kan worden.

Uit revolutionair-antimilitaristisch oogpunt waren de twee groote fouten van de bolsjewieken, welke overigens uit hun staatssocialisme wel moesten volgen [3]):

1o. hun onderhandelingen met de fransche regeering om — op de wijze van Kerenski! — den oorlog tegen de centralen aan de zijde der entente voort te zetten;

2o. het sluiten van den vrede van Brest-Litovsk.

Het is wel eigenaardig, dat Trotzky, antimilitarist vóór en tijdens den wereldoorlog, en te Brest-Litovsk — in oppositie tot Lenin — voorstander van het vrij laten binnendringen der duitsche troepen, in zijn eigen leven het bewijs ervoor heeft geleverd, dat de strijdmiddelen-bij-uitstek der burgerij voor de verwezenlijking van het socialisme de minst geschikte zijn.

Reeds meermalen heb ik erop gewezen, dat voor massaal-

---

[1]) Het engelsch Drievoudig Verbond van mijnwerkers, transportarbeiders en spoorwegmannen verzette zich in 1919 tegen de blokkade van Rusland, en de Raad van Actie der engelsche vakvereenigingen en arbeiderspartijen weerhield door zijn optreden de engelsche regeering in 1920, om naast Polen tegen Rusland in den krijg te gaan. De amerikaansche I.W.W.ers weigerden de transportarbeiders van Philadelphia langer als leden hunner organisatie te erkennen, omdat zij oorlogstuig voor generaal Wrangel hadden overgeladen, en rotterdamsche havenarbeiders lieten eenige honderden kisten wapens staan, die voor Polen schenen bestemd te zijn.

[2]) Alexandra Kollentay a. w., blz. 13.

[3]) „Een Staat kan nooit anti-militaristies zijn". Tolstoi's levensbeschrijver Biroekoff, Over Rusland 1921, blz. 43; „Met den ondergang van den staat zal het militarisme pas verdwijnen". F. Domela Nieuwenhuis, Het vredesboekje 1914, blz. 70.

revolutionaire bewegingen de niet-gewelddadige strijdmiddelen al meer doeltreffend blijken, en het woord der oude chineezen bevestigen, dat het waarlijk nuttige het zedelijk goede is. Vooral de oostersche volken hebben ons doen begrijpen, dat „passieve weerstand" inderdaad actie, ontplooiing van geestkracht is. Ik voor mij heb trouwens nooit van „weerloosheid", maar opzettelijk van „geestelijke weerbaarheid" gesproken, en vindt thans deze opvatting bevestigd in het straks nog te vermelden „Non-violent coercion" van Clarence Marsh Case. Het is te betreuren, dat het proletariaat in het door de belgen en franschen bezette, duitsche gebied de macht van deze taktiek bewijst in dienst van een regeering, die weer in dienst van het duitsche grootkapitaal staat: dat het daar zijn beste middel aanwendt voor anderen, in plaats van voor zich zelf. Maar als proef is dit „lijdelijk verzet" van wereldhistorische beteekenis, en heeft dan ook in vele kringen indruk gemaakt, die vroeger voor propaganda onzer ideeën ontoegankelijk waren. De duitsche staat, die — in tegenstelling met de duitsche grootkapitalisten — onmatig arm, nog minder dan failliet is, verkeert in zekeren zin in den toestand van het proletariaat. Niet bij machte op kapitalistische wijze oorlog te voeren, past hij onmiddellijk de strijdwijze toe, die bij zijn toestand hoort, en doet ons de macht van den „passieven tegenstand" kennen. Vreemd genoeg wendt dus een gedeelte van het proletariaat zijn eigen wapen-bij-uitstek in den dienst van zijn onmiddellijken — binnenlandschen — vijand aan! Maar dat zal nog wel eens veranderen.

Het is in het bizonder de taak van het Internationaal Anti-Militaristisch Bureau het proletariaat te doordringen van zijn beslissende oeconomische macht; te werken voor persoonlijke en algemeene dienstweigering, en absolute staking van alle middellijk en onmiddellijk oorlogswerk. De groote beteekenis hiervan ligt vooral in het feit, dat door dergelijke propaganda voortdurend een beroep wordt gedaan op het zelfvertrouwen van enkeling en massa, en door woord en daad een krachtig zelfrespect gekweekt bij volk, dat begrijpt, in dienst te staan van zulk een hooge, stralend zuivere idee, dat het daarvoor de oude burgerlijke en vóórburgerlijke middelen al minder gebruiken kan. Kanonnen, machinegeweren en bajonetten worden te grof en te lomp. Moordende gassen zijn te gemeen en te giftig. Dat alles kan wel dooden, maar geen nieuw leven wekken. Het is den mensch onwaardig.

Met het bewustzijn der noodzakelijkheid van hoogere strijdmethoden gaat een nieuwe fierheid samen, die den revolutionairen antimilitarist in voortdurende tegenstelling houdt tot het dagelijksch gebeuren. Dit prikkelt zijn werkdadig vermogen, houdt hem wakker, en drijft hem tot al meer omvattenden strijd.

* *
*

Glimlachend heeft eens Aristoteles verklaard, dat, wanneer de weversspoel vanzelf zou gaan, en de citerpen vanzelf zou spelen, men geen slaven meer noodig hebben zou. Thans gaat de weversspoel vanzelf. Er komt zelfs een nieuwe, machinale muziek op,

van welker consequentie de meesten nog geen flauw vermoeden hebben. Stoom en electriciteit doen wonderen. De moderne techniek voert de productie steeds hooger op, en blijkt in staat, van zwoegende dieren en menschen het zwaarste, meest vernederende werk volkomen over te nemen. Toch heeft de machine het lot van millioenen loon-slaven verzwaard. [1]) In een onsterfelijke brochure heeft Libertad de oorzaak hiervan aangegeven: „De menschen brengen drie vierden van hun leven door om de komst van den dood te verhaasten.... De menschen maken bewegingen des doods. Het is een noodlottige bezetenheid.... Heele steden zijn gebouwd, die van den militairen kanker leven, van het vaderlandsche bederf, van een voortdurend uitvoeren van doodelijke werken.... wanneer ik meer geluk wil veroveren, zie ik tegenover mij zich verheffen het monster van het proletariaat: den fatsoenlijken werkman, den zorgzamen werkman. Niet den scepter van het kapitaal....noch de buiken van de kapitalisten vind ik op mijn weg.... „Men moet nu eenmaal leven".... En de werkman bedriegt, steelt, vergiftigt, verstikt, verdrinkt, vermoordt zijn broeder.... Om zijn lijf behagelijk te vullen en zijn achterlijf behagelijk te ledigen, vergiftigt en doodt de arbeider zijn tijdgenooten... Wij zeggen: „Men moet deze bedrijven onderdrukken om tot een betere maatschappij te komen"." [2])

Elders heb ik herinnerd aan het voorbeeld van den seinwachter Alders, die in 1917 weigerde, het sein op veilig te zetten, toen een trein met soldaten werd afgezonden op het volk in Amsterdam. Door het stopzetten van dezen trein gaf hij niet alleen blijk van een diep verantwoordelijkheidsbewustzijn, maar wekte ook nadenken over de beteekenis van het eigen werk bij honderden, thans reeds bij duizenden anderen. Ook herinnerde ik aan de daden van die vele kameraden, internationaal, die hun arbeid slechts op menschelijke doeleinden willen richten. Wie beseft niet, dat hier weer „nieuwe geschiedenis" begint? Slechts voorzoover de hoofd- en handarbeiders besluiten, in dezen geest te handelen, zal het woord van Aristoteles — waarover wij weer glimlachen — in vervulling gaan. Er zal niet voor dood en zinlooze verwoesting, maar voor maatschappelijken opbouw en zich verfijnend leven door vrije mannen en vrouwen overvloedig worden voortgebracht. Jesaja heeft hiervan gedroomd. Kong-tse heeft het geweten. [3]) Kiemen dezer nieuwe geschiedenis vindt men in het verleden overal.

Den Haag B. DE LIGT.

---

[1]) Müller-Lyer, Phasen der Kultur, 1915, blz. 99.

[2]) Albert Libertad, Le travail antisocial et les mouvements utiles, blz. 16, 19, 27, 27, 29.

[3]) Vgl. Liem Bwam Tjie, Geen zelfverloochening, in „Chung Hwa Hui Tsa Chi" I no. 1 blz. 32—40, B. de Ligt, Het Oosten ontwaakt! voor of tegen het imperialisme? 1917, Henri Borel, De geest van China blz. 51—53.

Internationale Anti-Militaristische Vereeniging (I.A.M.V.)

Beginsel en taak, aangenomen op het Internationaal Anti-Militaristen Congres, Den Haag 1921.

Beginsel.

Onder militarisme verstaande het streven naar en in praktijk brengen van geweld en menschenmoord, door staten of naar staatsmacht strevende groepen georganiseerd, erkennen wij als anti-militarist allen, die zich principieel hiertegen keeren, en individueel zoowel als massaal hieraan de meest mogelijke afbreuk wenschen te doen.

Constateerend dat het militarisme een noodzakelijk begeleidingsverschijnsel is van het kapitalisme — zeer in het bijzonder als imperialisme — en dat het huidig maatschappelijk stelsel uit kracht van zijn roof-beginsel tot georganiseerden massamoord leidt en leiden moet (terwijl het kapitalisme door zijn aggressieve houding tegenover het zich verwerkelijkend communisme dat prikkelt tot gewapende verdediging en aanvaarding van het militaristische systeem), houdt de I.A.M.V. het voor noodzakelijk, dat het anti-militarisme anti-kapitalisme in zich sluit.

De I.A.M.V. stelt vast, dat in het bijzonder bestreden moet worden het geloof aan den staat, die door het militarisme den mensch tot slaaf maakt en zelfs het recht op het leven aantast.

Hieruit volgt de absolute afwijzing zoowel van bourgeois-pacifisme als van sociaal-patriotisme.

Ieder die een principieel-anti-kapitalistischen strijd tegen het militairisme (dienstdwang) voeren wil, is welkom in onze gelederen.

Taak.

De leden van de I.A.M.V. stellen zich tot taak:

hun medemenschen het onredelijk en onzedelijk karakter van het militarisme duidelijk te maken, het verband tusschen kapitalisme en militarisme bloot te leggen en hen tot strijd. daartegen op te wekken;

allen, die voor eene menschwaardige samenleving strijden, waarin productie en distributie redelijk geordend zijn, er op te wijzen, dat zij, door zich direct of indirect in dienst te stellen van het militarisme, met hun lichaam, ziel en geest het materiaal leveren voor die systematische ontmenschelijking, die de noodzakelijke vooronderstelling van het huidige maatschappelijk stelsel is.

In het bijzonder leggen zij den nadruk op de noodzakelijkheid van een anti-militaristische actie van de vakvereenigingen, opdat door samenwerking van algemeene werkstaking en massale dienstweigering de macht van de heerschende klasse zoo spoedig mogelijk gebroken zij.

Sectie Holland.

Zetel: Amsterdam, Gebouw Concordia, Weesperplein 1.
Landelijk Comité:
Voorzitter: J. Hooyberg, Van Boetzelaerstraat 13 huis.
Secretaris-Penningmeester: L. J. Bot Jr., Weesperplein 1. Postrekening 33210.
Tweede Secretaris: C. de Groot, Albert Cuypstraat 173.
Tweede Penningmeester: Jo Adriaans, Lutmastraat 234. allen te Amsterdam.
P. A. Dijkstra, Nieuw-Beets.
Leden: J. Harinck, den Haag.
J. H. Kaastra, Andijk.
B. de Ligt, Papaverhof 30, den Haag.
V. Oosten, Wingerdweg 99, Amsterdam.
N. J. C. Schermerhorn, Nieuwe Niedorp.
Propaganda-orgaan: De Wapens Neder.
Redactie: B. de Ligt en N. J. C. Schermerhorn.
Adres van Redactie en Administratie: Postbus 275, den Haag. Postrekening 31762.
Huishoudelijk orgaan: Correspondentieblad.
Redactie: J. Hooyberg, v. Boetzelaerstraat 13 huis, Amsterdam.
Brochurendepot: V. Oosten, Wingerdweg 99, Amsterdam.

AFDEELINGEN EN SECRETARISSEN.

Aardswoud: M. de Wit.
Akersloot: Jb. Wilbrink.
Almelo: J. ter Horst, Pijlkruidstraat 34.
Amersfoort: R. Wijngaard, Narcisstraat 58.
Amsterdam: V. Oosten, Wingerdweg 99.
Andijk: P. Pool, West 215.
Apeldoorn: B. Holtman, Graanweg 33.
Appelscha, Jurjen Hoogeveen, Elfde Wijk.
Akkrum: Tj. Dijkstra, Wijdesteeg.
Assen: R. Frankhot, Resedastraat 33.
Beemster: Mej. T. Ney-Dekker.
Benningbroek: A. Glas, Schilder.
Bergen: D. Beeldman, Zuidergeest.
Beverwijk: Jb. de Ruiter, p/a G. Faber, Assenburgstraat 11.
Boskoop: Joh. Kromhout, Ham 21.
Bontebok: Jan W. Bijker, Bovenknijpe.
Delft: R. v. Meekeren Sr., Sipkestraat 30.
Deventer: H. van Petersen, Boxbergerdwarsstraat 9.
Dragten: H. Hitman, Noordkade Wijk M, No. 1.
Enkhuizen: J. Kok, „Patrimonium" 453.
Enschedé: J. Stegehuis, Broekheurnerweg D. 9, Lonneker.
Franeker: A. Sijtsma, Molensteeg 7.
't Gooi, Gien Luiting, Korenbloemstraat 6, Hilversum.
Gorredijk: B. Mensinga.
Groningen: D. Ploeger, Hoendiepskade 12.

Groot-Schermer: R. Plooyer.
Grouw: S. Westra.
Heerenveen: L. Wisman, Parallelweg D. 27.
Heerhugowaard: Jac. Volkers, Jan Gleinigweg.
Hengelo (O.): vacant.
Haarlem: M. Posma, Oosterstraat 18, Schoten.
Den Haag: Mevr. A. de Wilde-Smit, Kolonie „Westerbro", Kleiweg 10, Rijswijk.
Krommenie: J. Bleeker, Lange Heit 225, Assendelft.
Landsmeer: D. Peetoom, Tuinpad.
Langendijk: S. v. d. Neer, Noord-Scharwoude.
Leeuwarden: Mej. W. Bosch, Groote Hoogstraat 25.
Leerdam: J. Foppen, Schrickensteeg 6.
Leiden: H. H. Cats, Zijlsingel 50.
Lippenhuizen: H. v. d. Vliet.
Nieuw-Beets: P. A. Dijkstra.
Nieuwe-Niedorp: Jac. Langendijk.
Oosterbeek: Joh. Verwey, p/a J. Jansen, Mariaweg 3.
Oostzaan: J. de Doodt, Stijpelmakerspad B 277.
Rotterdam: L. F. H. Kosters, Ossenweistraat 15a.
St. Anna Parochie: J. W. de Boer.
Sneek: F. van der Velde, Willem Frederikstraat 20.
Terwispel: Geert Veenstra, p/a Wiebe Veenstra.
Texel: J. G. Flens, Zuid-Beyerland.
Tiel: J. Brandwijk, Ambtmanstraat 4.
Utrecht: J. v. d. Berg, Surinamestraat 48.
Velsen-Wijkeroog: Mej. J. S. Roschar, Rijksstraatweg 59, Velsen.
Vlissingen: A. J. Kok, Groote Markt 3.
Wonseradeel: R. J. de Boer, Pingjum.
Zaanstreek: J. Kaat, Parkstraat 54, Zaandijk.

Steunfonds voor slachtoffers van principieel en daadwerkelijk anti-miltarisme. [1]

Secretaris-Penningmeester: J. Luif, Regulierstraat 22, Haarlem. Postrekening 42575.
Aanvragen om steun of rechtskundigen bijstand adresseeren aan den secr.-penningm., die voor verdere behandeling zorg draagt.
Steunlijsten en bonboekjes verkrijgbaar bij den Penningmeester.

---

[1]) De daartoe benoemde organisaties zijn tijdens het samenstellen van dit boek juist bezig met de reorganisatie van het Steunfonds, zoodat het niet mogelijk is meer gegevens hieromtrent op te nemen. Wil men meerdere inlichtingen over samenstelling van Steunfonds en Raad van Toezicht, zoo wende men zich tot den Secr.-Penningm.

DE SAMENSTELLER.

Internationale Tentoonstelling tegen den Oorlog (I.T.T.O.)

Na de geslaagde tentoonstelling te Amsterdam, werd het I.T.T.O.-Comité ingesteld op verder werken in het land.

Uit de ervaringen met de reeds plaats gehad hebbende tentoonstellingen is gebleken, dat kans op succes alleen dan verzekerd is, wanneer voldoende voorbereidende maatregelen worden genomen, in overleg met het Comité. Vereenigingen, welke dus nog van dit zeer belangrijke propaganda-middel gebruik willen maken, dienen met bovenstaande rekening te houden, en zich tijdig tot het Comité wenden.

Daar met de lichtbeelden op de tentoonstellingen vertoond, het toppunt van succes werd bereikt, besloot het Comité deze ook afzonderlijk te vertoonen. In de eerste plaats daar, waar voor het slagen van een tentoonstelling geen voldoende zekerheid bestaat.

Aanvragen hiervoor moeten ook vooral tijdig worden ingezonden, opdat voldoende tijd beschikbaar is tot regeling van datum, reclame, enz.

De Secretaris,
J. HOOYBERG.

Van Boetzelaerstraat 13 huis, Amsterdam.

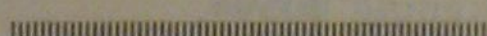
Anti-Militaristische Vereenigingen in Nederland niet aangesloten bij de I.A.M.V.

Noordwolde: L. Menger Jzn.
Oterleek: Joh. van Harskamp, Oterleek.
Soest: Mevr. J. C. van Asselt-de Pagter, Soesterbergsche straatweg 30.
Schoonhoven: A. Bezemer, Voorhaven.
Winkel: Marie Lange.
Zwolle: L. Boer, Groenestraat 5.

Lijst van Sprekers die de Beginselverklaring van de I.A.M.V. onderschrijven.

C. J. Akkerman, Haarlemmerweg 64, Leiden.
A. Coenders, Zwammerdamstraat 6, Elinkwijk, Utrecht.
J. Bijlstra, Bedumerweg 19a, Groningen.
C. Bonnet, Zuiderbinnensingel 9, Groningen.
L. J. Bot Jr., Weesperplein 1, Amsterdam.
M. de Boer, Nassaukade 101-3, Amsterdam.
A. L. Constandse, Klimopstraat 172, Den Haag.

H. Eikeboom, Rijnstraat 45, Amsterdam.
Joh. v. d. Eynde, Oranjeboomstraat 144, Haarlem.
P. Eldering, Beukelsweg 90 b, Rotterdam.
M. L. van der Es, Soest.
J. Giesen, Parklaan 23, Bilthoven.
Herman Groenendaal, Raamsteeg 19 b, Haarlem.
J. de Haas, Gerard Doustraat 31-1, Amsterdam.
G. K. van der Horst, Steenbergen, Ned. Herv. Pastorie (N.-B.).
Albert de Jong, Parklaan 23, Bilthoven.
A. R. de Jong, Bussum.
H. E. Kaspers, Gijsbrecht van Amstelstraat 132, Hilversum.
H. Kolthek, Corn. v. d. Lindenstraat 25, Amsterdam.
B. Lansink Jr., 1e Helmersstraat 73, Amsterdam.
B. Lansink Sr., Clematisstraat 18, Amsterdam.
B. de Ligt, Papaverhof 30, den Haag.
Joh. Meisner, Ruysdaelstraat 114 huis, Amsterdam.
Jo B. Meyer, Borneostraat 45, Den Haag.
J. Nijman, Conradstraat 4, Hilversum.
H. Olree, Lebretweg 15, Oosterbeek.
Gerhard Rijnders, Frederik Hendrikstraat 32, Amsterdam.
L. B. Spanjer, Singel 239-1, Amsterdam.
G. Vergaay, Breezand.
W. Walraven, 1e Helmersstraat 73, Amsterdam.

Internationaal Anti-Militaristisch Bureau tegen Oorlog en reactie. (I.A.M.B.)

Beginselverklaring en Taakomschrijving van het Internationaal Antimilitaristisch Bureau tegen Oorlog en Reactie (Congres 1921).

Het Internationaal Anti-Militaristisch Bureau tegen Oorlog en Reactie, samengesteld door revolutionnair-antimilitaristische organisaties, heeft ten doel het militarisme internationaal te bestrijden, teneinde den oorlog en de onderdrukking der arbeidersklasse onmogelijk te maken.

Het tracht in de arbeiders het bewustzijn te versterken van hun beslissende economische macht.

Het propageert algemeene staking en massale dienstweigering ter voorkoming van oorlog.

Het propageert de onmiddellijke staking van alle oorlogsproductie.

Het bevordert de desorganisatie van legers en vloten, en huldigt de persoonlijke dienstweigering.

Het richt zich tegen elke poging om door interventie een proletariaat, dat het kapitalistisch juk heeft afgeworpen opnieuw te onderdrukken.

Het keert zich tegen elke militaire onderdrukking en economische uitbuiting der gekleurde rassen, en tracht de grootst mogelijke

eenheid te bewerken tusschen het revolutionnaire proletariaat van Noord, Zuid, Oost en West.

De conferentie van het I.A.M.B., Berlijn 1923, beschouwt het als een der meest bedenkelijke gevolgen van de wereldreactie, die door den oorlog ontzettend is versterkt, dat ook revolutionnairen in Rusland bij hun strijd voor de vrijheid ertoe gekomen zijn meer en meer militaristische methoden aan te wenden.
De conferentie spreekt als haar vaste overtuiging uit, dat de kapitalistische en militaristische onderdrukking niet kan worden opgeheven, noch economische en maatschappelijke vrijheid veroverd kan worden, zoolang militaristische strijdmethoden in de sociale revolutie worden gebruikt.

Zooals het I.A.M.B. altijd geprotesteerd heeft tegen dienstdwang in kapitalistische landen, protesteert de conferentie thans tegen het stelsel van dienstdwang, dat in Rusland steeds sterker doorgezet wordt, en tegen de algemeene politiek van onderdrukking die de eerste verwachtingen der revolutie heeft neergeslagen.

Voorzitter: B. de Ligt, Papaverhof 30, Den Haag.

Secretaris: J. Giesen, Parklaan 23, Bilthoven.

Penningmeester: L. J. Bot Jr., Concordia, Weesperplein 1, Amsterdam, Postrekening 40594.

Leden Uitvoerend Comité: J. v. d. Eynde.
Albert de Jong.
Mw. J. Kruis geb. Los.
N. J. C. Schermerhorn.

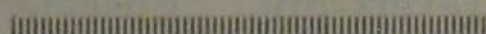
(H. C. Eckhard nam ontslag, C. Markman en Lahm Yang namen sinds geruimen tijd geen deel meer in de werkzaamheden.)

Organisaties, die het I.A.M.B. samenstellen:

Argentinië: Bond voor rationalistische opvoeding.
België: I.A.M.V. sectie België.
Brazilië: Socialistische Arbeiders Vereeniging.
Denemarken: I.A.M.V. sectie Denemarken.
Duitschland: I.A.M.V. sectie Duitschland.
Bond van Krijgsdienstbestrijders.
F.A.U.D. (Syndicalisten).
Federatie van Communistische Anarchisten.
Anarchistische Vrouwenbond Keulen.
Finland: Antimilitaristische Vereeniging van Finland
Frankrijk: Vrouwenbond tegen den oorlog;
Syndicalistische Jeugd;
Anarchisten Roubaix.
Italië: Anarchistische groep.
Noorwegen: Sociaal Anarchistisch Verbond.

Nederland: I.A.M.V. sectie Nederland;
Anti-Mil. Ver. Zwolle;
Bond van Religieuse Anarcho-Communisten;
Fabrieksarb. Ver. „Streven naar Verbetering", Koog a/d Zaan;
Gemeenschappelijk Grondbezit in Nederland;
Onafh. Metaalbew. Ver. „Nieuw Leven", Amsterdam.
Land. Fed. van Sociaal-Anarchisten;
Sociaal Anarchistisch Verbond;
Onafhankelijk Rev. Soc. Vrouwenbond;
Vrijdenkers Ver. Zwolle;
Vrije Jeugd Verbond;
Werkvrouwen Ver. „Nieuw Leven", Amsterdam.
Oostenrijk: Bond van Krijgsdienstbestrijders;
Bond van heerschappijlooze Socialisten.
Spanje: Anarchisten Madrid;
Federatie van anarchistische groepen in Viscaya
Zweden: Jong-Socialisten-Bond.
Zwitserland: Bond van Zwitsersche vrije groepen;
Christensocialisten in Romaansch Zwitserland.

J. GIESEN, Secr.

Opgave van enkele belangrijke werken in verband met het anti-militarisme.

Barbusse: Henri: Het vuur, Em. Querido, Amsterdam, Prijs ing. *f* 2.50, geb. *f* 3.50.

Booven, Henri van: Scheiding. Wereldbibliotheek, Amsterdam. Ing. *f* 2.65, geb. *f* 3.90.

Brailsford, H. N.: De Oorlog van Staal en Goud. Een studie omtrent den gewapenden vrede. W. J. Thieme en Cie., Zutphen. Ing. *f* 2.90, geb. *f* 3.90.

Brailsford, H. N.: Hoe redden wij Europa? Vertaling van J. de Gruyter. Uitgevers-Mij. „Elsevier", Amsterdam. Ing. *f* 1.75, geb. *f* 2.25.

Giesen, J.: Nieuwe Geschiedenis, Het antimilitarisme van de daad in Nederland, N.V. Uitg. Mij. „De Tijdstroom", G. W. Burgerplein 1, Rotterdam. Met een inleiding van B. de Ligt.

Gruyter, J. de: De Russische Revolutie. Een onderzoek naar haar wording en toekomst. Uitgevers-Mij. „Elsevier", Amsterdam. Ing. *f* 1.75, geb. *f* 2.25.

Jong van Beek en Donk, Jhr. Mr. Dr. de: Wereldvrede. — Mej. Mr. Lijcklama v. Nijeholt: Wereldrecht. — Mr. Dr. J. M. v. Elier: Wereldwelvaart. Wereldbibliotheek, Amsterdam. Ing. *f* 0.75, geb. *f* 1.20.

Kant, Imm.: Ten Eeuwigen Vrede. Mij. voor Goede en Goedkoope Lectuur, Sloterdijk. Ing. *f* 0.55, geb. *f* 1.20.

Kapteyn-Muysken, G.: Oorlog en Geestesrichting. „Luctor et Emergo", Den Haag.

Kellermann, Bernhard. De 9de November. Em. Querido, Amsterdam. Ing. *f* 2.50, geb. *f* 3.50.

Keynes, John Maynard: De Economische gevolgen van den Vrede, met een inleiding van Mr. G. Vissering. Vertaling van E. V. 2de druk. Uitgevers-Mij. „Ensevier", Amsterdam. Ing. *f* 2.90, geb. *f* 3.75.

Keynes, John Maynard: Een Herziening van het Verdrag. Vertaling van J. de Gruyter. Uitgevers-Mij. „Elsevier", Amsterdam. Ing. *f* 2.90, geb. *f* 3.75.

Latzko, Andr.: Menschen in den Oorlog. Wereldbibliotheek, Amsterdam. Ing. *f* 1.20, geb. *f* 1.85.

Ligt, B. de: De Antimilitaristen en hun strijdwijzen. V. Oosten, Wingerdweg 99, Amsterdam. Ing. *f* 1.—. Tien en meer 20 pct. korting.

Ligt, B. de: Directe Actie. De a. m. van de daad op het Vredescongres van het I.V.V. 10—15 December 1922. Een stem in de woestijn. Brochurendepot der IA.M.V., V. Oosten, Wingerdweg 99, Amsterdam.

Ligt, B. de: De Jubileumsfeesten en de Vlootwet. N.V. Uitgevers-Mij. „De Tijdstroom", Rotterdam. 1 ex. *f* 0.25. Bij meerdere belangrijke reductie.

Maximoff, G.; Het Antimilitarisme in Rusland. Brochurendepot I.A.M.V., V. Oosten, Wingerdweg 99, Amsterdam.

Mitchell, P. Charlems: Evolutie en Oorlog. Vert. Nico van Suchtelen. Wereldbibliotheek, Amsterdam

Nitti, Francesco: Europa zonder Vrede.

Nitti, Francesco: Het Verval van Europa. De wegen naar het herstel. Vert. Jan J. Bruna. A. W. Sijthoff's Uitgevers-Mij., Leiden.

Pannekoek, Dr. A.: Uit de Voorgeschiedenis van den Wereldoorlog. W. J. Thieme & Cie, Zutphen. *f* 0.40.

Ravesteyn, Dr. W. van: Wereldoorlog, met een voorwoord van Henriëtte Roland Holst. W. J. Thieme & Cie, Zutphen. Ing. *f* 2.25, geb. *f* 3.25.

Reyndorp, B.: In de Greep van het Barbarisme. Een sociaalpsychologische diagnose van den wereldoorlog. Met een inleiding van G. Kapteyn-Muysken. Dageraadsboekhandel, Amsterdam.

Sternheim, Andr.: Het socialisme in zijn nieuwste schakeeringen. Uitgevers-Mij. „Elsevier", Amsterdam. Ing. *f* 1.50, geb. *f* 2.—.

Schlotter, Horst: Wereldgeschiedenis in één lesuur. Wereldbibliotheek Amsterdam. Ing. *f* 0.75, gecartonneerd *f* 1.25.

Stillgebauer, Edward: Inferno 1 en 2. Roman uit den Wereldoorlog, twee deelen. L. J. Veen, Amsterdam. Prijs per deel *f* 1.75.

Stillgebouer, Edward: Kruis en Zwaard. L. J. Veen, Amsterdam. Ing. *f* 3.90, geb. *f* 4.90.

Suchtelen, Nico van: De stille Lach. Wereldbibliotheek, Amsterdam.

Suttner, Bertha von: De Wapens Neer, twee deelen in prachtband (geïllustreerd), J. M. Meulenhoff, Amsterdam. Ing. *f* 1.95 per deel.

Suttner, Bertha von: Martha's kinderen, vervolg op De Wapens Neer, twee deelen. L. J. Veen, Amsterdam. Ing. *f* 1.75 per deel.

Tolstoï, Leo: Het Koninkrijk Gods is binnen in U. Bewerkt door J. van Witzenburg, Amsterdam S. L. van Looy, Amsterdam.

Trotzky, Leo: De Oorlog en de Internationale. Vertaald door Ida H. Bottenheim. Met inleiding door Henriette Roland Holst Emmering, Amsterdam.

KINDERBOEKEN.

Nieuwenhuis, Jan: Het Einde van een Jongensoorlog. Roode Bibliotheek, Amsterdam. Geb. *f* 2.50.

Nieuwenhuis, Jan: De Jeugd van Frans Richter. Roode Bibliotheek, Amsterdam. Geb. *f* 0.55.

„DE FAKKEL"

Uitgeverij van werken op sociaal, economisch, wijsgeerig en artistiek gebied.

Rijnstraat 48 - Amsterdam

Postrekening 42216, H. Eikeboom, A'dam

Wat wil onze Uitgeverij? Het is kort te zeggen: **Het beste van de anti-militaristisch-revolutionaire lektuur voor weinig geld onder de menschen te brengen.** Dus: goed en goedkoop werk leveren.

Gedurende het korte bestaan van onze Uitgeverij, zagen bij ons reeds de volgende werken het licht:

Aug. Souchy: Hoe leeft de Arbeider en Boer in Rusland en de Ukraïne? . . . . *f* 0,60
Jan W. Jacobs: De Dag (verzen) . . . . „ 1,—
John Henry Mackay: De Vrijheidzoeker . . . . „ 3,50
Rudolf Rocker: De grondslagen van het Revolutionair Syndikalisme „ 0,05
Henk Eikeboom: De Ondergaande Wereld . . . . „ 0.15
Henk Eikeboom: Dagboekfragmenten uit mijn arresttijd . . . „ 0,12
Rudolf Leonhard: Ten strijde tegen de Wapens . . . . . . „ 0,10
Martin Stam: Brieven uit de Sel . . . . „ 0,10
Eduard van Vliet: Vonken (rev. poëzie) . . . . „ 0,12
B. de Ligt: „Wereldstad. (Reisherinneringen.)"
Armin Wegner: „De Aanklager".
P. Kropotkin: Verzamelde Werken, waaronder waarschijnlijk als 1e deel, K.'s laatste werk, **„Ethica"**. Deze uitgave zal, te beginnen in 1924, in wekelijksche afleveringen van 32 pag. à 25 cent, verschijnen. — Vraag nadere inlichtingen.

Vraag vooral ook eens nadere gegevens over onze **Propagandapakketten**, die wij **zeer goedkoop**, speciaal ten behoeve der propaganda, uit onze diverse uitgaven samenstellen.

Aug. Rosseau: Opschietend Zaad (Anti-mil. Tooneelspel) . . . . „ 0,50
Henk Eikeboom: Het Rood Blazoen (Gedichten, o.a. zeer geschikt voor voordragen) . . . . . ing. *f* 1,25, geb. *f* 2,—, luxe „ 5,—
Albert Libertad: Levensvreugde . . . . „ 0,05
J. de Haas: Het Kwaad van den Godsdienst . . . . „ 0.15

Van Drukkerij „Libertas" kochten wij aan den geheelen voorraad van de volgende uitgaven, **die voortaan dus alleen bij ons te verkrijgen zijn:**

B. de Ligt: De Oorlog die nadert (3e druk) . . . . *f* 0,35
A. Berkman: Het Russische Treurspel . . . . „ 0,30
Henk Eikeboom: De Anarchist en het Huwelijk . . . . . . „ 0,25
G. Etievant: Het Vrije Communisme . . . . „ 0,05
B. Damme: De Roeping van den Mensch is Mensch te zijn . . „ 0,15

TER PERSE IS:

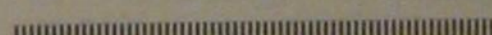
B. Damme: „De Geest van den Opstand".

Op al onze uitgaven genieten organisaties en kolporteurs **zeer ruime korting.**

Bestellingen gelieve men zooveel mogelijk vergezeld te doen gaan van het verschuldigd bedrag.

Inhoud.

Officieel gedeelte.

DE WAPENS NEDER

is het eenige blad der Sectie Holland van de Internationale Anti-Militaristen Vereeniging en is de schakel tusschen alle anti-militaristen. DE WAPENS NEDER verschijnt eiken 1sten van iedere maand onder redactie van Ds. N. J. C. Schermerhorn en B. de Ligt, frisch, leerzaam en pittig van inhoud en is dus een blad van beteekenis voor hen, die iets van het anti-militarisme en de anti-militaristen en hun strijdwijzen willen weten. — Ondanks dat DE WAPENS NEDER reeds de grootste oplaag van alle bladen op sociaal gebied heeft, brengt iedere dag nieuwe lezers.

Abonnementsprijs 75 Cent per jaargang van 12 nummers

Adm.-Adres: Johnnie Harinck, Postbus 275, Den Haag

DRUKKERIJ U.T.A.
UTRECHT
HEERENWEG No. 14